

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

**Problematika obecně prospěšných prací v praxi
Probační a mediační služby**

Bc. Vít Jakšič

© 2017 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Vít Jakšič

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Problematika obecně prospěšných prací v praxi Probační a mediační služby

Název anglicky

Community Payback in the Practice of the Probation and Mediation Service

Cíle práce

Cílem diplomové práce je zpracovat problematiku právní úpravy problematiky obecně prospěšných prací z pohledu Probační a mediační služby s vyhodnocením teoretických poznatků s praktickými dopady v konkrétních vybraných případech.

Metodika

- získání podkladů pro zpracování teoretické části práce
- prostudování získaných podkladů a jejich analýza
- shromáždění podkladů pro vytvoření praktické části práce
- analýza získaných dat
- porovnání dat z teoretické a z praktické části a zhodnocení výsledků

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Alternativní trest, mediace, mediační služba, obecně prospěšné práce, pachatel, poskytovatel, probace, probační služba, trestní zákoník

Doporučené zdroje informací

- HOLÁ, L. Mediace a možnosti využití v praxi. Praha: Grada, 2013, 512 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4109-3.
- SKUTIL, M. Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství. Praha: Portál, 2011, 254 s. ISBN 978-80-7367-778-7.
- SOTOLÁŘ, A., ŠÁMAL, P., PÚRY, F. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. 1. Praha: C.H. Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. 254 s. ISBN 80-7179-350-7.
- ŠÁMAL, P. Trestní zákoník: komentář. Praha: C.H. Beck, 2010, 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3.
- ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů. Praha: Portál, 2010, 212 s. ISBN 978-80-7367-757-2.
- Úplné znění zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Vydání sedmé. Praha: Armex, 2015, 175 stran. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-87451-38-0.
- VETEŠKA, J. Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 251 s. ISBN 978-80-7478-898-7.
- ŽATECKÁ, E. Postavení a úkoly Probační a mediační služby. Ostrava: Key Publishing, 2007, 136 s. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-55-7.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 13. 11. 2016

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 11. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 09. 03. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Problematika obecně prospěšných prací v praxi Probační a mediační služby" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.03.2017

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucí práce JUDr. Janě Borské, Ph.D. za odborné vedení v průběhu psaní diplomové práce, za její cenné rady, připomínky a trpělivost. Dále bych rád poděkoval celému středisku PMS v Táboře, především pak vedoucí střediska Mgr. Alici Bartáčkové, za podporu, trpělivost a zpřístupnění důležitých zdrojů pro psaní diplomové práce.

Problematika obecně prospěšných prací v praxi

Probační a mediační služby

Souhrn

Předložená diplomová práce se zabývá trestem obecně prospěšných prací v kontextu činnosti Probační a mediační služby jako vykonavatele veřejné správy. Teoretická část diplomové práce je zaměřena na základní popis Probační a mediační služby jako instituce a dále na popsání alternativních trestů, přičemž podstatná část je věnována trestu obecně prospěšných prací. V praktické části diplomové práce je zpracována základní statistika ukládání a vykonatelnosti trestu obecně prospěšných prací v regionu Tábořsko a v Jihočeském soudním kraji. Ve druhé části je zpracováno pět kazuistik na základě reálných případů z praxe Probační a mediační služby, které jsou hodnoceny podle předem stanovených klíčových znaků. Na kazuistiky navazuje rozhovor s vedoucí střediska Probační a mediační služby v Táboře, který je zaměřen na výkon trestu obecně prospěšných prací a další problematické aspekty v činnosti Probační a mediační služby. Na konci praktické části je provedena komparace získaných výsledků a jsou zde učiněny závěry a doporučení pro další činnost PMS v agendě obecně prospěšných prací, především pro oblast legislativní, personální a také pro součinnost se soudy a dalšími institucemi. Diplomová práce obsahuje přílohy, které se týkají činnosti Probační a mediační služby v agendě trestu obecně prospěšných prací.

Klíčová slova: alternativní trest, mediace, obecně prospěšné práce, odsouzený, probace, Probační a mediační služba, přípravné řízení, rizika, vykonávací řízení

Community payback in the Practice of the Probation and Mediation Service

Summary

This diploma thesis deals with the sanction of community payback in the context of the Probation and Mediation Service of the Czech Republic (PMS) as one of the executors of public administration. The theoretical part of the thesis provides a description of the PMS institution and of alternative sanctions, with the larger part addressing the sanction of community payback. The research part processes the basic statistical data on awarding and executability of community payback in the region of Tábor and in the South Bohemia court district. In the latter part, five casuistries based on real examples from the practice of the PMS are elaborated on and evaluated in respect of pre-set key features. The casuistries are accompanied by an interview with the head of the Tábor department of the PMS, which focuses on application of the community payback and on other problematic aspects of the activities of the PMS. Finally, a comparison of the results is provided and conclusions as well as recommendations for further work of the PMS in the area of community payback are presented, especially with regards to legislation, human resources and interaction with courts of law and other institutions. The thesis includes appendices concerning the activities of the PMS in the area of the community payback.

Keywords: alternative sanctions, community payback, convict, executive process, mediation, preparatory process, probation, risks, the Probation and Mediation Service

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika práce.....	13
2.2.1 Teoretická část	13
2.2.2 Praktická část	13
3 Probační a mediační služba.....	16
3.1 Zákonné vymezení a struktura	16
3.2 Restorativní justice.....	17
3.3 Činnost Probační a mediační služby	18
4 Alternativní tresty	20
4.1 Základní vymezení a problémové aspekty	20
4.2 Trest domácího vězení	21
4.3 Peněžitý trest	23
4.4 Podmíněné odsouzení a propuštění s dohledem.....	24
4.5 Ostatní alternativní tresty	25
5 Trest obecně prospěšných prací.....	27
5.1 Zákonné vymezení	28
5.2 Trest obecně prospěšných prací a Probační a mediační služba.....	29
5.3 Předjednání trestu obecně prospěšných prací	29
5.3.1 Pověření k výkonu a práce s obviněným	29
5.3.2 Práce s poškozeným.....	31
5.3.3 Zpráva k uložení trestu obecně prospěšných prací	32
5.4 Výkon trestu obecně prospěšných prací.....	33
5.4.1 Pověření k výkonu a zahájení spolupráce.....	33
5.4.2 Práce s poskytovateli	34
5.4.3 Průběh výkonu trestu	36
5.4.4 Přeměna trestu.....	38
5.5 Trest obecně prospěšných prací u mladistvých.....	39
5.6 Změny v legislativě a metodickém standardu Probační a mediační služby.....	40
5.6.1 Legislativa.....	40
5.6.2 Metodický standard.....	41
6 Praktická část práce.....	42
6.1 Statistiky trestu obecně prospěšných prací	42

6.2	Kazuistika 1.....	48
6.2.1	Analýza trestní minulosti.....	48
6.2.2	Analýza aktuálního trestného činu.....	48
6.2.3	Analýza aktuální životní situace.....	49
6.2.4	Spolupráce klienta s Probační a mediační službou.....	49
6.3	Kazuistika 2.....	50
6.3.1	Analýza trestní minulosti.....	50
6.3.2	Analýza aktuálního trestného činu.....	51
6.3.3	Analýza aktuální životní situace.....	51
6.3.4	Spolupráce klientky s Probační a mediační službou.....	52
6.4	Kazuistika 3.....	53
6.4.1	Analýza trestní minulosti.....	53
6.4.2	Analýza aktuálního trestného činu.....	53
6.4.3	Analýza aktuální životní situace.....	54
6.4.4	Spolupráce klienta s Probační a mediační službou.....	54
6.5	Kazuistika 4.....	55
6.5.1	Analýza trestní minulosti.....	55
6.5.2	Analýza aktuálního trestného činu.....	56
6.5.3	Analýza aktuální životní situace.....	56
6.5.4	Spolupráce klienta s Probační a mediační službou.....	57
6.6	Kazuistika 5.....	58
6.6.1	Analýza trestní minulosti.....	58
6.6.2	Analýza aktuálního trestného činu.....	59
6.6.3	Analýza aktuální životní situace.....	59
6.6.4	Spolupráce klienta s Probační a mediační službou.....	60
6.7	Rozhovor.....	61
7	Výsledky a diskuse.....	64
7.1	Kazuistiky.....	64
7.2	Statistiky a rozhovor.....	67
7.3	Návrhy a doporučení.....	67
8	Závěr.....	69
9	Seznam použitých zdrojů.....	72
10	Seznam citací.....	74
11	Seznam grafů.....	76
12	Seznam příloh.....	77

Seznam zkratk

- OPP – obecně prospěšné práce
- PMS – Probační a mediační služba
- TrZ – Trestní zákoník č. 40/2009 Sb.
- VTOS - výkon trestu odnětí svobody

1 Úvod

Přeplněné věznice a nové trendy v trestním soudnictví přinesly výrazné změny v trestním zákoně č. 140/1961 Sb. Od roku 2009 je účinný nový Trestní zákoník č. 40/2009 Sb. (TrZ). Součástí těchto změn bylo zavedení alternativních trestů do praxe. Alternativní sankce znamená, že je pachatel odsouzen, ale zůstává na svobodě a má možnost napravit své pochybení. Odpadají tak nemalé peněžní prostředky, které musí stát vynaložit na jeho pobyt ve vězení, a navíc má dotyčný možnost žít normálním životem, chodit do práce a například být se svojí rodinou. Jsou zde eliminovány negativní jevy spojené s pobytem ve vězení a opětovným zařazením do běžného života (nezaměstnanost, sociální vyloučení, apod.). Pokud si odsouzený možnosti zůstat na svobodě neváží a neplní si řádně své povinnosti spojené s odčiněním spáchaného trestného činu, může soud přeměnit uložený alternativní trest na trest nepodmíněný.

Obecně prospěšné práce (OPP) jsou jedním z těchto nových trestů a je nutno říci, že jsou jedním z nejčastěji ukládaných alternativních trestů. Výkon trestu OPP zajišťuje stejně jako výkon dalších alternativních trestů Probační a mediační služba (PMS). Ta vždy zahajuje činnost na základě pověření soudu, který trest OPP uložil, případně se jej chystá uložit a chce zjistit, zda klient splňuje podmínky pro jeho uložení.

Za nedlouhou dobu, kdy je možné trest OPP ukládat, prošla tato sankce několika právními úpravami, přičemž poslední se uskutečnila 01. 07. 2016, tedy v době, kdy autor již na této diplomové práci pracoval.

Při hledání tématu diplomové práce se autorovi nabídla možnost zkoumat tematiku z oboru jeho vlastní činnosti, která přímo koresponduje s oborem jeho studia. Samotnou problematiku trestu OPP autor zkoumá na středisku PMS v Táboře, přičemž se kromě odborných zdrojů a sekundárních statistických dat opírá také o své zkušenosti. Věnovat se této problematice v diplomové práci se rozhodl proto, že samotné metodické postupy a zákonná vymezení skrývají problémy a překážky při snaze o efektivní zajištění výkonu trestu OPP pro klienty, spolupráci s poskytovateli a postih klientů, kteří trest OPP řádně nevykonávají.

PMS jako instituce je vykonavatel státní správy spadající pod ministerstvo spravedlnosti. Územně je rozčleněná do soudních krajů, kterých je celkem 8, a dále pak do okresních měst, respektive do měst, kde sídlí okresní soudy. Svou činností přispívá ke zlepšení stavu ve společnosti a nepřímo ovlivňuje sociální prostředí v jednotlivých

regionech a činnosti dalších subjektů formou spolupráce s obcemi, neziskovými organizacemi a dalšími orgány státní správy.

Samotná práce dává komplexní pohled na danou problematiku z hlediska platné právní úpravy, což autor nadále uvádí v cíli své diplomové práce.

Problematika trestu OPP je v mnoha ohledech stále nedokončena a je nutné věnovat této agendě, která zaujímá velkou část činnosti PMS, pozornost i do budoucna. Autor proto očekává, že na základě zpracovaných podkladů a zjištěných výsledků v praktické části bude moci navrhnout opatření vedoucí k zefektivnění práce nejen ve vztahu k odsouzeným, ale také k vyšší vykonatelnosti trestu OPP.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem teoretické části je zpracování právní úpravy problematiky Probační a mediační služby jako organizace, její začlenění v systému justice se zaměřením na výkon jejích činností a na základní formy a zkušenosti včetně základního přehledu alternativních trestů, jejichž výkon PMS zajišťuje. Praktická část práce zahrnuje vyhodnocení poznatků z ukládání obecně prospěšných prací v praxi za časové období let 2010-2014 v regionu Táborsko se zaměřením na proces činnosti ve formě předjednání trestu v přípravném řízení, jeho výkon a ukončení s poukazem na problémy, které vyplývají z činnosti PMS v této agendě. Výsledkem je zhodnocení získaných dat a stanovení návrhů na zlepšení a zefektivnění činnosti v rámci agendy trestu OPP.

2.2 Metodika práce

2.2.1 Teoretická část

Zpracování teoretické části bude provedeno na základě shromáždění a prostudování odborné literatury, kde je tato problematika nejlépe zpracována. Autor bude dále vycházet z klasické právní úpravy a dalších zdrojů, mezi které patří například metodické standardy PMS; jedná se tedy o různou sílu právních předpisů. V této části bude provedena analýza právních textů a jejich deskripce a získané informace budou roztříděny podle předem daných klíčových znaků – pohled na PMS jako instituci, definování alternativních trestů, stručný popis alternativních trestů souvisejících s trestem OPP a nakonec detailní popis trestu OPP včetně jeho předjednání. Poznatky, které autor získá v teoretické části práce, budou dále využity v praktické části, jež na ni bude plynule navazovat.

Podstatná část první části diplomové práce je věnována problematice trestu OPP, jeho zákonnému vymezení a pracovním postupům, které stanovují metodické standardy PMS.

2.2.2 Praktická část

Praktická část bude založena na sběru druhotných dat pro region Táborsko. Informace budou čerpány z interního agendového systému AIS PMS, dále pak

ze spisového materiálu a odborné literatury. Bude zde použita metoda sběru druhotných dat, na kterou bude navazovat třídění dat. Bez toho by nebylo možné se v získaných podkladech orientovat vzhledem k jejich velkému množství. Díky třídění dat získáme konkrétní požadované informace.

Podstatná část praktické části práce bude věnována případovým studiím. Jedná se o metodu kvalitativního výzkumu, přičemž autor předpokládá, že bude zpracováno celkem pět konkrétních případů trestu OPP u klientů, se kterými PMS pracovala a u kterých se při výkonu trestu vyskytly problémy. Získané informace budou následně roztrženy podle předem stanovených klíčových znaků. Těmito znaky je věk, pohlaví a analýza trestní minulosti klienta podle opisu z rejstříku trestů se zaměřením na vykonání uložených trestů. Dále pak bude analyzován aktuální trestný čin klienta a jeho aktuální životní situace včetně bydlení, zaměstnání, rodinného zázemí, finanční situace a rizik s tím spojenými. Dalším analyzovaným bodem bude spolupráce s PMS. Zde bude důležité, zda byl uložený trest předjednan a případně doporučen, jak klient spolupracoval s PMS při projednání podmínek trestu, jak trest následně vykonával a také zde budou zmíněny faktory, které mohly v průběhu lhůty pro výkon trestu ovlivnit spolupráci klienta s PMS. Celá kazuistika bude vycházet z analýzy hodnocení rizik pracovníky PMS, která je nezbytná pro možnost efektivní práce s klientem.

V další části bude provedena komparace, přičemž budou porovnány informace získané v teoretické části s daty získanými v části praktické; nejdůležitějším bodem zde bude vyhodnocení kazuistik na základě jednotlivých klíčových znaků. Z výsledného hodnocení bude následně možné učinit závěry, ve kterých bude možné doporučit určitá opatření a doporučení pro další činnost pracovníků PMS v agendě trestu OPP.

Součástí praktické části bude využití kvalitativní metody – konkrétně nástroje rozhovoru s vedoucí střediska PMS v Táboře Mgr. Alicí Bartáčkovou. Autor předpokládá, že bude využit nástroj kvalitativní metody výzkumu – polostrukturovaný rozhovor. Informace získané z rozhovoru budou porovnány se zjištěními získanými z případových studií a teoretické části, přičemž v případě konfrontace bude autor obhajovat svá jednotlivá doporučení, které navrhl.

Jako podpůrný zdroj informací budou v praktické části použita druhotná data získaná z databáze AIS PMS. Na základě sběru druhotných dat bude vytvořena statistika týkající se trestu OPP pro středisko Tábor a Jihočeský soudní kraj za období let 2010-2014.

Data za roky 2015 a 2016 nemohou být použita vzhledem k tomu, že lhůta pro výkon trestů uložených v tomto období ještě neskončila a nelze vyhodnotit jejich vykonatelnost. V této statistice budou uvedeny počty uložených trestů v jednotlivých letech, dále kolik z nich bylo předjednáno a doporučeno a předjednáno a nedoporučeno. Dále bude autor zpracovávat data týkající se počtu vykonaných trestů a porovnání, kolik z nich bylo předjednáno a kolik nepředjednáno. Sledovány za dané období budou také případy, které byly ukončeny jinak než přeměnou nebo vykonáním trestu. Z důvodu lepší přehlednosti autor zpracuje výsledky zkoumání do přehledných samostatných grafů, kde bude zohledněna také amnestie prezidenta republiky z roku 2013, která se týkala uložených trestů OPP a výrazně ovlivnila nápad PMS v této agendě. Zpracované grafické vyjádření hodnot bude sloužit jako pomocný zdroj pro porovnání výsledků z kvalitativního výzkumu se skutečnou situací na středisku PMS v Táboře a v Jihočeském soudním kraji.

Metodika této práce se bude měnit společně s řešením jednotlivých úkolů tak, aby autor směřoval k naplnění cíle této diplomové práce. V kapitole vyhodnocení a diskuze bude metodou komparace a syntézy poznatků získaných v teoretické a praktické části práce provedeno vyhodnocení. V závěru budou navržena opatření a doporučení pro další činnost PMS a zefektivnění její práce v agendě trestu OPP.

3 Probační a mediační služba

„*Probační a mediační služba (PMS) byla založena na základě stejnojmenného zákona č. 257/2000 Sb., který byl parlamentem přijat v roce 2000 a v účinnost vstoupil k 01. 01. 2001.*“¹ Vzhledem k datu založení je zřejmé, že se jedná o mladou organizaci, která si i po patnácti letech existence stále buduje svoji pozici na poli justice; ta je stále silnější a stabilnější.

3.1 Zákonné vymezení a struktura

Zákon o PMS vymezuje nejen činnost, kterou se PMS zabývá, ale také její strukturu a organizaci. „*V čele Probační a mediační služby je ředitel, kterého jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti. Ředitel Probační a mediační služby zajišťuje její chod po stránce personální, organizační, hospodářské, materiální a finanční.*“²

PMS má střediska ve městech, kde sídlí soudy prvního stupně, což víceméně odpovídá rozdělení podle okresů. Poněkud odlišnou strukturu má středisko v Praze, které je rozděleno na středisko Praha, Praha – východ a Praha – západ. Ve většině menších okresních měst pracuje na středisku přibližně 4-5 pracovníků, v krajských městech nebo v příhraničních lokalitách s vyšší kriminalitou jsou tyto počty vyšší. Větší střediska bývají také rozdělena na oddělení věnující se jednotlivým agendám, jako je trest OPP, dohledová činnost, přípravné řízení a další.

Na každém středisku je vedoucí pracovník. Ten podléhá regionálnímu vedoucímu, který je jakýmsi prostředníkem mezi jednotlivými středisky PMS a ředitelstvím PMS sídlícím v Praze. Jednotlivá střediska jsou rozdělena do soudních krajů, kterých je v České republice sedm.

Pracovníci, kteří pracují na střediscích s klienty, zastávají pozici probačního asistenta nebo probačního úředníka. „*Úředník Probační a mediační služby musí být bezúhonný a svéprávný a musí mít vysokoškolské vzdělání v oblasti společenskovední získané ukončením studia v magisterském studijním programu a odbornou zkoušku, kterou mu středisko umožní vykonat po absolvování základního kvalifikačního vzdělání pro úředníky Probační a mediační služby. Asistentem Probační a mediační služby se může*

¹ ŠTERN, P.; OUŘEDNÍČKOVÁ, L.; DOUBRAVOVÁ, D.: *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2. str. 9.

² § 3 odst. 1 zák. č. 257/2000 Sb.

stát bezúhonná fyzická osoba starší 21 let, která je svéprávná a získala středoškolské vzdělání v oblasti společenskovědní.“³

Původní rozdělení asistentů a úředníků se výrazně lišilo v jejich náplni práce. Asistenti měli za úkol převážně vykonávat administrativní a pomocnou činnost a měli na starosti agendu trestu OPP. Vzhledem k vytíženosti jednotlivých středisek PMS se dnes tyto rozdíly výrazně stírají a kromě úrovně požadovaného vzdělání je nejvýraznější rozdíl mezi asistenty a úředníky v platovém ohodnocení.

Zákon o PMS dále vymezuje oblast součinnosti PMS se státními orgány a dalšími institucemi, práva a povinnosti úředníků a asistentů a v neposlední řadě Rady pro probaci a mediaci, která usměrňuje činnost PMS a je zřízena jako poradní orgán ministra spravedlnosti.

3.2 Restorativní justice

PMS vychází z principu tzv. restorativní justice. „Pojem restorativní justice vychází z myšlenky, že trestný čin je sociálním konfliktem mezi dvěma a více jednotlivci a mezi jejich normami a normami ve společnosti, v níž se nacházejí, a lze jej účinně řešit jen za aktivní účasti všech dotčených osob. Toto pojetí vychází z myšlenky, že trestný čin narušil sociální vztah mezi pachatelem, obětí a dotčenou společností. Restorativní justice umožňuje těm, kteří byli tímto činem nejvíce dotčeni (především tedy poškozeným), „vzít spravedlnost do svých rukou.“⁴

Při hledání cest k naplnění principů restorativní justice má pachatel příležitost pochopit nepřípustnost svého jednání a přijmout za ně odpovědnost a také nalézt motivaci k nápravě vztahů narušených trestným činem. Může též aktivně participovat na procesu řešení trestné činnosti a využít pomoci pro sebe a pro své okolí. Smyslem restorativní justice pro pachatele je uvědomění si své viny a z ní vyplývající vyvození konkrétní osobní odpovědnosti. Také oběť trestného činu má příležitost hovořit o tom, co se jí přihodilo, získat potřebné informace a aktivně se zapojit do procesu hledání vhodného řešení. Dostane se jí morální a materiální satisfakce, může využít nabídky podpory a pomoci pro sebe a své okolí a v neposlední řadě může znovu získat pocit jistoty a bezpečí.

³ § 6 odst. 2,3 zák. č. 257/2000 Sb.

⁴ ŽATECKÁ, E.: *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Ostrava: Key Publishing, 2007. ISBN 978-80-87071-55-7. str. 11.

Restorativní justice má význam také pro společnost. Může se podílet na řešení příčiny trestného činu s úmyslem efektivního a úsporného řešení. Stát sleduje především veřejný zájem a možnosti odškodnění. Výkon spravedlnosti v tomto kontextu nabývá novou podobu blízkou subjektivním pocitům dotčených osob.

„Východiska restorativní trestní spravedlnosti jsou založena na přesvědčení, že pokud má pachatel převzít skutečnou osobní a nikoli pouze formálně trestně právní odpovědnost za to co svým činem způsobil, musí nejdříve plně porozumět svému jednání v jeho sociálních i individuálních souvislostech a uvědomit si z toho pramenící faktické, nikoli pouze trestně právní důsledky.“⁵

Koncepce restorativní justice naplňuje obsah většiny alternativních trestně právních sankcí.

3.3 Činnost Probační a mediační služby

„Probační a mediační služba vytváří předpoklady k tomu, aby věc mohla být ve vhodných případech projednána v některém ze zvláštních druhů trestního řízení, nebo mohl být uložen a vykonán trest nespojený s odnětím svobody, anebo vazba byla nahrazena jiným opatřením. Za tím účelem poskytuje obviněnému odborné vedení a pomoc, sleduje a kontroluje jeho chování a spolupracuje s rodinným a sociálním prostředím, ve kterém žije a pracuje, s cílem, aby v budoucnu vedl řádný život.“⁶

Jak je zřejmé již z názvu samotné instituce, její činnost sestává z probačních činností na straně jedné a mediačních činností na straně druhé. Probace zahrnuje vykonávací řízení, kdy je pachatel již odsouzen a prostřednictvím PMS vykonává uložený trest. Ten může být například spojen s povinností nahradit způsobenou škodu. Jelikož do probace spadá i trest OPP, budeme se této problematice věnovat dále v této práci.

Mediační část je tzv. přípravné řízení, kdy dochází k jednání s obviněným (podezřelým) a poškozeným. Ideálním výsledkem této fáze je mediace. *„Mediace je neformální, strukturovaný proces řešení konfliktů. Sporným stranám pomáhá v řešení jejich situace a dosažení výsledné dohody nestranná třetí osoba – mediátor. Tento odborník na efektivní vyjednávání vstupuje do sporu zvenčí, je nezávislý a neutrální. Podporuje klienty v hledání společné smírné cesty a ve vytvoření vzájemně přijatelné*

⁵ SOTOLÁŘ, A.; ŠÁMAL, P.; PÚRY, F.: *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C.H. Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7. str. 12.

⁶ § 4 odst. 1 zák. č. 257/2000 Sb.

*dohody, která může být v určité formě právně závazná. Mediátor spor neposuzuje, ani nerozhoduje o formě konečného ujednání. Ti, kdo rozhodují o výsledku sporu, jsou samotní účastníci mediačního procesu.*⁷ Důležité je zdůraznit, že mediace je dobrovolný úkon a souhlasit s ním musí všechny zúčastněné strany. Na středisku PMS je obvykle jeden pracovník, který provádí mediace a je na ně odborníkem. Výstupem z mediačního jednání je zpráva o výsledku mediace.

V rámci mediace může dojít k dohodě o náhradě škody, pokud se jedná o materiální újmu; velmi podstatné je však nejen finanční vypořádání, nýbrž také možnost vyjasnění si celého trestného činu, vyjádření lítosti ze strany obviněného a určitá úleva pro oběť. Může také nastat situace, kdy se v rámci mediace obě strany nedohodnou, a nedojde k nápravě trestného činu. I takový výsledek mediace je možný.

Mediace není jedinou částí činnosti PMS v přípravném řízení. Ve většině případů k mediaci spíše nedochází, nicméně PMS přesto s klientem intenzivně spolupracuje, přičemž může dojít buď k předjednání jednoho z alternativních trestů, nebo – při splnění zákonných podmínek a požadavků soudu – může dojít k odklonu či podmíněnému zastavení trestního stíhání.

⁷ RISKIN, L.; ARNOLD, T.; KEATING, M.: *Mediace, aneb, Jak řešit konflikty*. Praha: Palata, 1997. ISBN 80-901710-6-0. str. 10.

4 Alternativní tresty

Alternativním trestem rozumíme takový trest, v jehož případě se nejedná o trest nepodmíněný. To znamená, že není spojen s odnětím svobody a pobytem odsouzeného člověka ve věznicí. „*Alternativní trestněprávní sankce se od tradičních trestů liší především v tom, že nejsou zaměřeny pouze na negativní omezení práv a svobod pachatele, ale usilují rovněž o pozitivní působení a citlivé odborné vedení. Smyslem těchto sankcí je jednak konfrontovat pachatele s odstrašující reakcí na jeho kriminální jednání v podobě trestu, a zároveň zmírnit následky spáchaného činu, odškodnit oběť nebo společnost a posílit odpovědnost pachatele k sobě samému a společnosti.*“⁸ Pro dotyčného je zde tedy patrný rozdíl nejen v možnosti zůstat na svobodě, ale také v příležitosti efektivněji napravit způsobenou škodu, než kdyby byl odsouzen k nepodmíněnému trestu.

4.1 Základní vymezení a problémové aspekty

Alternativních trestů, které je možné ukládat, je v českém trestním právu celá řada. Kromě trestu OPP, kterému je věnována podstatná část této diplomové práce, se zde autor dotkne těch trestů, které s trestem OPP souvisí, případně zaujímají značnou část činnosti PMS.

Problémů ztěžujících efektivní výkon alternativních trestů je více. Především jde o malý důraz některých soudů v případě, kdy odsouzený uložený trest porušuje, v jehož důsledku vzniká u odsouzených domněnka, že mohou sankce porušovat, aniž by jim hrozil nepodmíněný trest. Dalším problémem je fakt, že po hromadné amnestii ze dne 01.01.2013 se již věznice v České republice opět naplnily a na soudy je v současné době vyvíjen tlak, aby k nepodmíněným trestům odsuzovaly až v krajních případech. Výsledkem je opět vyšší počet šancí pro odsouzené, kteří svůj alternativní trest porušují. Třetím kontroverzním tématem, které je často zmiňováno, je vhodnost ukládání jednotlivých alternativních trestů, respektive jejich smysluplnost. Některé ze sankcí včetně trestu OPP proto bývají předjednávány, není to ale zákonná povinnost. Zde ale naopak může nastat opačný efekt, kdy soudce nebo státní zástupce nechá trest předjednat u PMS, aby si ušetřil práci, přičemž na výslednou zprávu, kterou obdrží, příliš nehledí a často se neřídí

⁸ SVOBODA, I.: *Úvod do studia Mediace a probace*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2005. ISBN 80-7318-261-0. str. 36.

doporučeními v ní uvedenými. „Do budoucna je přitom třeba vycházet z poznání, že od samotného výkonu trestu nelze očekávat komplexní převýchovný účinek, ale správně zvolený trest, který je vyměřený v závislosti na trestném činu a osobě pachatele, a proto ho lze považovat za spravedlivý, může významně k dosažení výchovných cílů trestu přispět. Při účinném využití vhodné probační pomoci není zanedbatelný ani přínos výkonu trestu pro reintegraci odsouzené osoby do společnosti.“⁹

Podrobně se problémy u výkonu alternativních trestů, konkrétně u trestu OPP, bude autor zabývat v praktické části této diplomové práce.

4.2 Trest domácího vězení

„Soud může uložit trest domácího vězení až na dvě léta, odsuzuje-li pachatele přečinu, jestliže:

- a) vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele lze mít důvodně za to, že postačí uložení tohoto trestu, a to případně i vedle jiného trestu, a
- b) pachatel dá písemný slib, že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese a při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost.“¹⁰

Tento trest bývá považován za poslední možnost pro odsouzeného zůstat na svobodě před odsouzením k nepodmíněnému trestu. Pokud je tento trest zmíněn před veřejností, která není s aktuální situací obeznámena, je reakce téměř vždy stejná a týká se elektronických náramků, pomocí kterých by měl být tento trest kontrolován. V současné době je již poněkoličaté vypsána veřejná zakázka na dodavatele těchto náramků, přičemž nejbližší možný termín jejich uvedení do provozu je stanoven na počátek roku 2018.

Trest domácího vězení neznamená, že by odsouzený musel pobývat 24 hodin denně v místě svého bydliště. „Soud stanoví časové období, ve kterém je odsouzený povinen zdržovat se v určeném obydlí nebo jeho části, ve dnech pracovního klidu a pracovního volna s přihlédnutím zejména k pracovní době a k času potřebnému k cestě do zaměstnání, k péči o nezletilé děti a k vyřizování osobních a rodinných záležitostí, aby při zajištění

⁹ SOTOLÁŘ, A.: *Právní rámec alternativního řešení trestních věcí*. Praha: Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti České republiky, 2001. Příručky Ministerstva spravedlnosti ČR. ISBN nemá. str. 191.

¹⁰ § 60 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb.

všech nezbytných potřeb odsouzeného a jeho rodiny ho přiměřeně postihl na svobodě. Soud může odsouzenému povolit navštěvování pravidelných bohoslužeb nebo náboženských shromáždění i ve dnech pracovního klidu a pracovního volna.“¹¹

Z výše uvedeného vyplývá, že je u tohoto trestu velmi důležité jeho předjednání. Odsouzený musí s jeho uložením nejen souhlasit, ale také musí podle vyhodnocení pracovníka PMS splňovat všechny důležité podmínky pro jeho uložení. Je zřejmé, že například řidiči kamionu, který jezdí v zahraničí a není pravidelně doma, nemůže být trest domácího vězení uložen. Jelikož tento trest výrazně ovlivňuje i osoby, které žijí s odsouzeným ve společné domácnosti, je nutné znát i jejich stanovisko k jeho uložení.

Drobnou zvláštností tohoto trestu je fakt, že je zpoplatněný. Za každý den je odsouzený povinen zaplatit 50,-Kč, přičemž celková částka je soudem vypočítávána zpětně a dotyčný může požádat o splátkový kalendář.

„Základním prostředkem výkonu kontroly trestu domácího vězení v době, kdy není k dispozici elektronický monitoring odsouzeného, je provádění namátkové kontroly pracovníkem v místě bydliště. Ve skutečnosti to znamená osobní návštěvu pracovníka v bydlišti klienta, a to v době, kdy se odsouzený podle podmínek soudního rozhodnutí má v určeném obydlí zdržovat.“¹² Zde je velmi důležité vyhodnocení rizik především ve vztahu k bezpečnosti pracovníků PMS, jelikož odsouzený může bydlet ve vyloučené lokalitě, případně může být on sám potenciálně nebezpečný. Základním předpokladem eliminace těchto rizik je kontrola výkonu trestu domácího vězení ve dvou lidech, případně navázání spolupráce s Policií ČR nebo místními strážníky, kteří mohou pracovníky PMS na kontrolách doprovázet.

Četnost ukládání trestu domácího vězení je v České republice zatím poměrně malá. Hlavním faktorem, který tuto skutečnost ovlivňuje, je chybějící elektronický monitoring. Z tohoto důvodu nechce řada soudců tento trest ukládat, jelikož nepovažuje osobní kontroly probačních pracovníků za dostatečné a není přesvědčena o tom, že nedochází k porušování uloženého trestu.

¹¹ § 60 odst. 4 zák. č. 40/2009 Sb.

¹² ŠTERN, P.; OUŘEDNÍČKOVÁ, L.; DOUBRAVOVÁ, D.: *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2. str. 157.

Souvislost trestu domácího vězení s trestem OPP je ten, že existuje zákonná možnost přeměnit nevykonaný trest OPP na trest domácího vězení v poměru 1:1. Tedy jedna neodpracovaná hodina trestu OPP je přeměněna na jeden den.

„O přeměně trestu obecně prospěšných prací nebo o přeměně jeho zbytku v trest domácího vězení, v peněžitý trest nebo v trest odnětí svobody, jakož i o ponechání trestu obecně prospěšných prací v platnosti při stanovení dohledu nebo dalších dosud neuložených přiměřených omezení, přiměřených povinností nebo případně výchovných omezení, rozhodne bez zbytečného odkladu předseda senátu na návrh probačního úředníka pověřeného kontrolou nad výkonem tohoto trestu nebo na návrh obecního úřadu nebo instituce, u nichž jsou obecně prospěšné práce vykonávány, podaný prostřednictvím probačního úředníka, nebo i bez takového návrhu ve veřejném zasedání.“¹³

Přeměna trestu OPP na trest domácího vězení není v praxi běžně využívána. Je brána spíše jako možnost ponechat klienta na svobodě v případě, že při uložení trestu OPP řádně spolupracuje, ale není schopen ho například ze zdravotních důvodů vykonávat. Pokud klient nespolupracuje a trest OPP řádně nevykonává, je mu obvykle přeměněn na trest odnětí svobody.

4.3 Peněžitý trest

Jak již bylo citováno výše, peněžitý trest je další alternativní sankcí, na kterou lze přeměnit nevykonaný trest OPP. V tomto případě existuje ovšem ještě opačná možnost, tedy ta, že řádně nehrazený peněžitý trest může být přeměněn na trest OPP.

„Peněžitý trest může soud uložit, jestliže pachatel pro sebe nebo pro jiného úmyslným trestným činem získal nebo se snažil získat majetkový prospěch. Peněžitý trest se ukládá v denních sazbách a činí nejméně 20 a nejvíce 730 celých denních sazeb. Denní sazba činí nejméně 100 Kč a nejvíce 50 000 Kč.“¹⁴ Ze zákonného vymezení peněžitého trestu je zřejmé, že rozptyl částek, které může soud odsouzenému uložit k úhradě, je opravdu velký. Dává tak soudcům možnost reagovat na finanční situaci dotyčného a uložit trest tak, aby ho za trestnou činnost postihl, ale aby bylo v jeho silách ho uhradit. Každý peněžitý trest má stanovenou denní sazbu náhradního trestu odnětí svobody, což

¹³ § 340b odst. 1 zák. č. 141/1961 Sb.

¹⁴ § 67, 68 odst. 1,2 zák. č. 40/2009 Sb.

znamená, že pokud odsouzený nebude tento trest řádně hradit, může mu být přeměněn na předem stanovený počet dnů nepodmíněného trestu.

Výkon peněžitého trestu nezajišťuje PMS. V ojedinělých případech se stává, že soud PMS pověří, aby kontrolovala, zda odsouzený uložený peněžitý trest řádně hradí. Jedná se pouze o to, aby klient dokládal pravidelné platby, přičemž PMS o tom podává soudu zprávu.

Přeměna trestu OPP na peněžitý trest je také velmi ojedinělá. Častější variantou je přeměna peněžitého trestu na trest OPP, přičemž mnohdy dochází k tomu, že ještě před pravomocným uložením trestu OPP odsouzený uhradí nedoplněnou část peněžitého trestu, takže pomínou důvody k uložení trestu OPP či nepodmíněného trestu.

4.4 Podmíněné odsouzení a propuštění s dohledem

Dohledová agenda je společně s trestem OPP nejčastější činností PMS. Dohled bývá uložen k podmíněnému odsouzení nebo v případě podmíněného propuštění. *„Dohledem se rozumí pravidelný osobní kontakt pachatele s úředníkem Probační a mediační služby, spolupráce při vytváření a realizaci probačního plánu dohledu ve zkušební době a kontrola dodržování podmínek uložených pachateli soudem nebo vyplývajících ze zákona.“*¹⁵ Na zákonné vymezení dohledu navazují metodické standardy PMS, které jsou vytvořeny ke každé agendě, kterou se PMS zabývá. Ty dále upravují spolupráci odsouzeného s probačním pracovníkem, jeho práva a povinnosti. *„V rámci dohledu pracovník pravidelně analyzuje rizika a potřeby pachatele. Sleduje a kontroluje jeho chování, spolupracuje s osobami z jeho rodinného a sociálního prostředí. Navštěvuje pachatele v místě bydliště. Formuluje srozumitelné, reálné, časově ohraničené a měřitelné cíle spolupráce v probačním plánu dohledu. Průběžně ověřuje informace sdělené pachatelem a o výsledcích plnění i průběhu dohledu informuje soud.“*¹⁶ V praxi se dostavuje klient na středisko PMS obvykle 1x za měsíc. V případě dobré spolupráce a uspokojivé životní situace klienta může být interval konzultací rozvolněn až na 1x za tři měsíce. Probační pracovník zároveň musí uskutečnit alespoň 1x za období dohledu návštěvu v místě bydliště.

¹⁵ § 49 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb.

¹⁶ *Metodický standard PMS: Probace*. Praha: Probační a mediační služba, 2016. str. 6.

K ověřování klientem sdělovaných informací slouží kromě jím doložených dokladů také kontakt se sociálním okolím klienta a jeho rodinou. Dále pak lustrace v rejstřících jako je Centrální evidence stíhaných osob, Rejstřík přestupků, Centrální evidence vězňených osob, Rejstřík trestů, a další.

V případě podmíněného odsouzení je maximální délka zkušební doby pět let, přičemž pokud byla zkušební doba kratší a odsouzený si řádně své povinnosti neplnil, může mu být zkušební doba prodloužena až na tuto délku. Při podmíněném propuštění je nejdelší zkušební doba stanovena na sedm let.

Dohled může být stanoven také jako přiměřená povinnost v rámci výkonu trestu OPP. Soudy k této variantě přistupují obvykle v případě neplnění uloženého trestu, kdy chtějí zintenzivnit kontakt pachatele s probačním pracovníkem. Ten by měl klienta motivovat k řádnému výkonu uloženého trestu OPP, což by díky zvýšené kontrole mělo vést k jeho vykonání. Postup v takových případech upravuje také metodický standard PMS: „*Pokud soud ve věci přeměny trestu obecně prospěšných prací ponechá tento trest v platnosti a stanoví nad pachatelem dohled, pozve pracovník pachatele na středisko PMS, poučí ho o podmínkách dohledu a stanoví intervaly konzultací. Dále postupuje standardním postupem popsaným výše.*“¹⁷

4.5 Ostatní alternativní tresty

Další alternativní tresty, které jsou využívány v české justici, buď nesouvisí vůbec s činností PMS, nebo se nijak netýkají trestu OPP. Z tohoto důvodu se jimi autor v této práci nebude blíže zabývat a uvede pouze jejich seznam tak, jak je popsán v trestních předpisech:

- *Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody*
- *Propadnutí majetku*
- *Propadnutí věci*
- *Zákaz činnosti*
- *Zákaz pobytu*
- *Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce*

¹⁷ *Metodický standard PMS: Probační služba*. Praha: Probační a mediační služba, 2016. str. 23.

- *Ztráta čestných titulů nebo vyznamenání*
- *Ztráta vojenské hodnosti*
- *Vyhoštění¹⁸*

¹⁸ § 52 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb.

5 Trest obecně prospěšných prací

„Obecně prospěšné práce (community service) – někdy též nazývané jako společensky prospěšné práce – jsou pravděpodobně jedním z nejprogresivnějších ambulantních opatření evropského trestního práva posledních několika let. Odborníci do nich vkládají největší naděje, protože právě ony nabízejí nejvíce možností pro budoucí využití.“¹⁹ Zároveň jde spolu s trestem domácího vězení o alternativní trest, o kterém má pravděpodobně veřejnost největší povědomí.

„Trest obecně prospěšných prací spočívá v povinnosti odsouzeného provést ve stanoveném rozsahu práce k obecně prospěšným účelům spočívající v údržbě veřejných prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov a komunikací nebo jiných činnostech ve prospěch obcí, nebo ve prospěch státních nebo jiných obecně prospěšných institucí, které se zabývají vzděláním a vědou, kulturou, školstvím, ochranou zdraví, požární ochranou, ochranou životního prostředí, podporou a ochranou mládeže, ochranou zvířat, humanitární, sociální, charitativní, náboženskou, tělovýchovnou a sportovní činností. Práce nesmí sloužit výdělečným účelům odsouzeného.“²⁰ Jednodušeji řečeno je odsouzenému nejčastěji nařizováno vykonat trest ve prospěch správy měst, technických služeb, obcí a neziskových organizací působících v daném okrese.

„OPP jsou mnohem více než jen trestem – jsou příležitostí pro pachatele vrátit se vlastní aktivitou, vlastním přičiněním zpět za bariéru mezi bezúhonnými občany a „kriminálníky“. Možnost výkonu trestu a jeho průběh přímo závisejí na nabídce prací ze strany organizace, obce (komunity) a motivaci pachatele.“²¹

Specifikum tohoto trestu je v tom, že sám odsouzený může ovlivnit jeho délku. Zákon stanoví pouze maximální možnou dobu pro výkon uložených hodin. Tato lhůta podle současné právní úpravy činí dva roky, ale lze ji považovat jako nejzazší termín pro vykonání uloženého trestu obecně prospěšných prací. K přeměně trestu může dojít i během dvouleté lhůty určené pro výkon trestu, a to z několika různých důvodů, které budou popsány níže.

¹⁹ ŽATECKÁ, E.: *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Ostrava: Key Publishing, 2007. ISBN 978-80-87071-55-7. str. 82.

²⁰ § 62 odst. 3 zák. č. 40/2009 Sb.

²¹ ŠTERN, P.; OUŘEDNÍČKOVÁ, L.; DOUBRAVOVÁ, D.: *Probace a mediacce: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2. str. 95.

Rozdíl je tedy v tom, že pokud je dotyčný podmíněně odsouzen se zkušební dobou například dva roky, čeká se, až tato zkušební doba uplyne a poté soud rozhoduje o jeho osvědčení se ve zkušební době. V případě uložení trestu OPP má odsouzený možnost trest vykonat v co možná nejkratší lhůtě (podle počtu uložených hodin a časových možností) a tím jeho odsouzení končí. V opačném případě může dojít k přeměně trestu v průběhu dvouleté lhůty. Doba trvání odsouzení dotyčného je tedy variabilní a ovlivnitelná samotným klientem.

5.1 Zákonné vymezení

Trest OPP je vymezen v § 62-65 TrZ (zákon č. 40/2009 Sb.). Pachatel může být odsouzen k trestu OPP, pokud spáchá přečin. Pojmem přečin rozumíme podle § 14 TrZ všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž TrZ stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.²² Jako samostatný může být trest OPP pachateli uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele není uložení jiného trestu třeba.

Tento trest by neměl soud uložit pachateli, kterému byl v uplynulých třech letech přeměněn trest OPP na trest odnětí svobody podle § 65 odst. 2 TrZ.

Podle § 63 TrZ je trest ukládán v rozmezí od 50 do 300 hodin, přičemž soud může zároveň pachateli uložit přiměřené povinnosti a omezení směřující k tomu, aby vedl řádný život. Těmito povinnostmi a omezeními rozumíme podle § 48 odst. 4 TrZ:

- *podrobit se výcviku pro získání vhodné pracovní kvalifikace*
- *podrobit se vhodnému programu sociálního výcviku a převýchovy*
- *podrobit se léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením podle tohoto zákona*
- *podrobit se vhodným programům psychologického poradenství*
- *zdržet se návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných společenských akcí a styku s určitými osobami*
- *zdržet se neoprávněných zásahů do práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob*
- *zdržet se hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek*

²² §14 odst. 2 zák. č. 40/2009 Sb.

- *zdržet se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek*
- *uhradit dlužné výživné nebo jinou dlužnou částku*
- *veřejně se osobně omluvit poškozenému nebo poskytnout poškozenému přiměřené zadostiučinění²³*

5.2 Trest obecně prospěšných prací a Probační a mediační služba

Práce PMS v rámci výkonu trestu OPP začíná stejně jako u jiných trestů pověřením k výkonu probačních činností. PMS může být pověřena ze strany Policie ČR, státního zastupitelství nebo soudu. Výjimečně může PMS pracovat s pachatelem ještě před pověřením. V takovém případě je nutný souhlas státního zástupce se vstupem PMS do případu. Tato situace může nastat, když pachatel sám vyhledá probačního úředníka a požádá o spolupráci s PMS, případně probační pracovník na základě usnesení o zahájení trestního stíhání sám kontaktuje pachatele a v případě jeho zájmu s ním zahájí spolupráci.

Činnost PMS v rámci zajištění výkonu trestu OPP bychom mohli rozdělit na dvě části. První část je v rámci přípravného nebo nalézacího řízení, kdy probační pracovník zpracovává stanovisko k uložení trestu OPP. Přípravným řízením rozumíme část trestního řízení do podání obžaloby. O nalézací řízení se jedná, pokud již byla obžaloba podána a pověření ke zpracování stanoviska k uložení trestu OPP vydal soud. Druhá fáze je již vykonávací řízení, kdy PMS zajišťuje samotný výkon tohoto trestu.

5.3 Předjednání trestu obecně prospěšných prací

Tato část se týká obvykle pouze přípravného řízení, tedy části před rozhodnutím soudu, kdy klient ještě není odsouzen a je zde potřeba stále ctít presumpci nevinu. Výjimkou může být situace, kdy je předjednáván trest OPP jako možnost pro přeměnu jiného alternativního, obvykle peněžitého trestu.

5.3.1 Pověření k výkonu a práce s obviněným

Tato fáze začíná pověřením k výkonu probačních činností některým z orgánů činných v trestním řízení. Klient je zde ještě v roli obviněného a je velmi důležité ctít presumpci nevinu. Kromě samotného pověření obvykle také PMS obdrží obžalobu

²³ § 48 odst. 4 zák. č. 40/2009 Sb.

(v případě zkráceného přípravného řízení návrh na potrestání), protokol o výsledku podezřelého a opis z rejstříku trestů. Žaloba nebo návrh na potrestání obsahují právní kvalifikaci skutku, z protokolu o výsledku je možné se dozvědět, zda se obviněný k činu doznává či nikoliv a jaký je jeho postoj ke spáchanému provinění, popřípadě k řešení způsobené škody. Dále zde bývají důležité aktuální kontaktní údaje včetně telefonního čísla, pokud jím obviněný disponuje. Opis z rejstříku trestů je důležitý k vytvoření uceleného obrazu o trestní minulosti obviněného, uložených trestech a páchané trestné činnosti.

Obvyklá určená lhůta pro podání zprávy je jeden měsíc. Toto se může zdát jako poměrně dlouhá doba, ale vzhledem k tomu, že často obvinění nejsou dostupní na uvedených telefonních číslech nebo telefon vůbec nemají, je nutné je vyrozumívat poštou, což mnohdy zabere většinu měsíční lhůty. Dle výkladu některých soudů je lhůta stanovena v dostatečné délce na to, aby veškeré získané informace od klienta mohly být ověřeny a doloženy, což je považováno za zásadní pro možné efektivní uložení trestu OPP.

Pokud se obviněný dostaví na středisko PMS, je vyzván, aby k celé věci řekl svůj názor. Následně je podrobně poučen o výkonu trestu OPP. Poučení obsahuje povinnosti spojené s výkonem trestu OPP, klientova práva, postup probačního pracovníka při zajišťování výkonu trestu a další informace vyplývající ze zákona.

„Pracovník se v této fázi dotazuje obviněného nejen na jeho dovednosti, znalosti, zaměstnání a časové možnosti, zdravotní stav a další údaje důležité pro výkon trestu obecně prospěšných prací. Zajímá se o vnímání trestního jednání obviněným, zda za něj přijímá odpovědnost a jaká je jeho představa o vyrovnání s poškozeným. Podává obviněnému informace o trestu obecně prospěšných prací a dotazuje se ho na motivaci trest vykonat. V případě doporučení uložení trestu hledá také vhodného poskytovatele obecně prospěšných prací.“²⁴

Důležitý při předjednávání trestu OPP je fakt, že obviněný má právo s uložením navrhovaného trestu nesouhlasit. V takovém případě zašle probační pracovník na soud (státní zastupitelství) nedoporučující zprávu a soud musí následně nařídit hlavní líčení. Zde může dotyčnému uložit buď jiný trest, ale také trest OPP, neboť souhlas klienta

²⁴ ŠTERN, P.; OUŘEDNÍČKOVÁ, L.; DOUBRAVOVÁ, D.: *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2. str. 92.

s uložením tohoto trestu není v rámci hlavního líčení nutný. Obviněný má samozřejmě právo se v takovém případě odvolat.

Trest může probační pracovník nedoporučit i v případě, že vyhodnotí u klienta rizika, že by uložený trest nevykonal. Zde se hodnotí pracovní návyky klienta, závislost na omamných a psychotropních látkách, případně alkoholu, a také to, zda měl již v minulosti trest OPP uložený a zda ho řádně vykonal. Podstatná je také zdravotní způsobilost klienta. Pokud je klient přesvědčen, že není schopen kvůli zdravotnímu stavu případný uložený trest OPP vykonávat, měl by doložit lékařskou dokumentaci, která jeho zdravotní stav dostatečně a objektivně vystihuje. Podobné je to s pracovní vytížeností klienta. V případech, kdy klient argumentuje, že by nemohl vykonávat uložený trest, je důležité, aby doložil pracovní smlouvu, případně potvrzení od zaměstnavatele. Pokud pracuje „načerno“, nemělo by být jeho pracovní vytížení bráno v potaz.

5.3.2 Práce s poškozeným

V rámci předjednání trestu OPP pracuje probační pracovník také s poškozeným. Pokud se jedná o fyzickou osobu (případně více osob), zasílá jim nabídku spolupráce. Ta obsahuje stručný popis činnosti PMS, informaci o tom, že služba je poskytována zdarma, a nabídku konkrétního termínu, kdy se poškozený může dostavit na středisko PMS. Nechybí ani kontaktní údaje na pracovníka s možností změnit termín schůzky nebo řešit celou věc telefonicky (e-mailem).

V případě navázání kontaktu je poškozený poučen o svých právech podle zákona o obětech trestných činů č. 45/2013 Sb. Je mu nabídnuto základní právní poradenství, případně je odkázán na instituce, které mu zprostředkují kvalifikované služby v daném oboru. Je mu vysvětlen průběh trestního řízení a dostane dostatečný prostor pro vyjádření svých potřeb a názorů na daný případ. *„Poškozený je v celé věci ten, komu bylo ublíženo a kdo má nárok na morální a materiální odškodnění. Naopak pachatel je odpovědný za čin, který spáchal a měl by převzít odpovědnost za jeho následky (tento princip není v rozporu s presumpcí neviny, neboť kritériem pro zahájení spolupráce s pachatelem je jeho doznání a motivace k náhradě škody). Pracovník přistupuje neutrálně a vyváženě k oběma stranám*

konfliktu, tj. k obviněnému a poškozenému. Neutralita se nevztahuje ke spáchanému činu, jeho následkům a z nich plynoucí odpovědnosti pachatele vůči oběti.“²⁵

Pokud by zde mělo dojít k setkání poškozeného s obviněným, tedy k mediaci, je důležitý souhlas obou zúčastněných stran.

5.3.3 Zpráva k uložení trestu obecně prospěšných prací

Po shromáždění všech podkladů vypracovává probační pracovník zprávu k uložení trestu OPP. Tato zpráva je buď doporučující, nebo nedoporučující. Obsahuje kontaktní informace na klienta i poškozeného, dále vyjádření obviněného ke spáchanému trestnému činu, spolupráci s poškozeným, stanovisko PMS k uložení trestu OPP a odůvodnění. Měla by zde být důkladně popsána rizika, která probační pracovník u obviněného vyhodnotil. Spolu s touto zprávou je soudu zasíláno také stanovisko obviněného, zda s uložení trestu souhlasí. Zároveň zde obviněný prohlašuje, že nemá žádná zdravotní omezení, která by mu ve výkonu trestu bránila, a že v případě jeho uložení bude trest řádně vykonávat. Poslední přílohou, která se vždy zasílá na instituci, jež PMS pověřila, je podepsané poučení o výkonu trestu OPP. V případě, že mezi poškozeným a obviněným došlo k mediaci, bude součástí zaslaných písemností také zpráva o výsledku mediace.

Pokud bychom měli zhodnotit přínos předjednávání trestu OPP, jde především o to, aby se včas předešlo tomu, že trest bude uložen někomu, kdo není schopen ho vykonávat nebo u koho je zvýšené riziko, že by trest nevykonal. Zároveň je zde umožněno zapojit do řešení trestní věci poškozeného ještě před rozhodnutím soudu. V neposlední řadě je zde ušetřena práce soudů, jelikož při předjednání trestu OPP ze strany PMS může být trest uložen trestním příkazem – tedy bez nařizování hlavního líčení. Obžalovaný se tedy nemusí dostavit k soudu a pouze obdrží poštou trestní příkaz, ze kterého zjistí uloženou výši trestu a případné uložené povinnosti a omezení.

²⁵ ŠTERN, P.; OUŘEDNÍČKOVÁ, L.; DOUBRAVOVÁ, D.: *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2. str. 45.

5.4 Výkon trestu obecně prospěšných prací

V této fázi případu již PMS pracuje výhradně s odsouzeným klientem, přičemž se jedná o zajištění výkonu uloženého trestu OPP a zajištění součinnosti klientovi po dobu trvání trestu.

5.4.1 Pověření k výkonu a zahájení spolupráce

Vykonávací řízení v rámci trestu OPP začíná u PMS opět tehdy, kdy soud po nabytí právní moci rozhodnutí pověří příslušné středisko výkonem probačních činností. Středisko PMS by mělo být místně příslušné bydlišti klienta, případně místu, kde chce uložený trest vykonávat. Společně s pověřením je zasíláno také rozhodnutí soudu a opis rejstříku trestů. *„Rozhodnutím, podle něhož se má vykonat trest obecně prospěšných prací, může být odsuzující rozsudek nebo trestní příkaz, vydaný zpravidla okresním soudem, výjimečně i krajským soudem jako soudem prvního stupně (např. při vyloučení řízení o určitém trestném činu ze společného řízení nebo v souvislosti s jiným právním posouzením činu v obžalobě, anebo za odsouzení obžalovaného jen za některý z více trestných činů uvedených v obžalobě).“²⁶*

Na základě obdrženého pověření založí PMS nový spis dle spisového řádu. V případě, že bylo s odsouzeným pracováno již v přípravném řízení, je vhodné, aby měl spis ve vykonávací fázi na starosti stejný probační pracovník, jelikož už navázal s klientem spoluprací a alespoň částečně ví, co má od klienta očekávat. Pro klienta je výhodou, že nemusí stejné informace sdělovat znovu, což někdy vede k nepřiměřeným reakcím ze strany klientů.

Součástí spisu je také výpis z lustrace v centrální evidenci stíhaných osob (CESO). Tato lustrace slouží k ověření, zda není proti dotyčnému vedeno nové trestní stíhání nebo nebyl pravomocně odsouzen.

Následně je klient pozván na středisko PMS k projednání podmínek výkonu trestu OPP. PMS v rámci práce s odsouzeným zjišťuje následující informace:

- *postoj odsouzeného ke spáchanému činu a uloženému trestu, míru jeho motivovanosti trest vykonat*

²⁶ SOTOLÁŘ, A.; ŠÁMAL, P.; PÚRY, F.: *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C.H. Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7. str. 231.

- časové možnosti odsouzeného v souvislosti s jeho zaměstnáním, studiem a rodinnou situací
- dosažené vzdělání a odborné kvalifikace a praktické pracovní dovednosti odsouzeného
- zdravotní stav a případná zdravotní omezení odsouzeného pro výkon trestu OPP
- rodinné poměry a sociální zázemí odsouzeného
- předchozí trestnou činnost
- postoj odsouzeného k osobě poškozeného (poškozené organizaci) a jeho představu směřující k odčinění způsobené újmy a nahrazení škody, seznámení s možností poskytnutí mediace
- další významné skutečnosti týkající se klienta a projednávaného případu
- ověření aktuálního kontaktu na klienta a dojednání způsobu komunikace se střediskem PMS²⁷

V rámci úvodní konzultace je klient poučen o výkonu trestu OPP. Pokud byl poučen již při předjednání trestu, jsou mu jeho práva a povinnosti zopakovány.

Jestliže v případě figuruje poškozená fyzická osoba, které nebyla zaslána nabídka spolupráce v rámci předjednání trestu OPP, nabídne jí probační pracovník možnost spolupráce v této fázi případu.

5.4.2 Práce s poskytovateli

Následně se podle zjištěných skutečností řeší místo výkonu trestu. Komunikace s poskytovatelem výkonu trestu OPP je jednou ze stěžejních činností v rámci zajišťování výkonu trestu ze strany PMS. „*Probační pracovníci mapují situaci v regionu, která se týká stávajících a nových možností výkonu trestu obecně prospěšných prací u obcí a dalších institucí, a vedou aktuální evidenci požadavků na vykonání trestu v elektronické formě, tj. aktualizují, doplňují požadavky poskytovatelů míst pro výkon obecně prospěšných prací v aplikaci Adresář institucí.*“²⁸

²⁷ Metodický standard činnosti PMS v oblasti trestu OPP. Praha: Probační a mediační služba ČR, 2003. str. 4.

²⁸ Metodický standard činnosti PMS v oblasti trestu OPP. Praha: Probační a mediační služba ČR, 2003. str. 5.

S poskytovateli je konzultován způsob výkonu trestu, jeho průběh a časové požadavky poskytovatele. Poskytovatel je poučen, jak se má zachovat v neobvyklých situacích. Často se u klientů může stát, že se dostaví k výkonu trestu pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky. V případě, že se člověk, který dohlíží na výkon trestu, domnívá, že je klient pod vlivem těchto látek, kontaktuje bezprostředně pracovníka PMS, který se podle možností na místo výkonu trestu dostaví a zde klienta otestuje na drogy nebo alkohol. V takovém případě může být přizvána také hlídka Policie ČR. Pokud se prokáže přítomnost návykových látek v těle klienta, je s ním okamžitě ze strany poskytovatele ukončena spolupráce a toto je bráno jako hrubé porušení podmínek výkonu trestu OPP, které obvykle vede až k návrhu na přeměnu trestu.

Poskytovatel je oprávněn ukončit spolupráci s PMS. Může k tomu dojít především z objektivních důvodů (např. z důvodu další nepotřebnosti pracovní síly v případě, že proběhla rekonstrukce budovy, při níž bylo zapotřebí hodně lidí, a nyní již pro ně práce není). V horším případě však poskytovatel odstoupí od spolupráce z důvodů subjektivních, zejména na základě špatné zkušenosti s klienty, kteří se k výkonu trestu řádně nedostavovali nebo výsledky jejich práce nebyly podle jeho představ.

Probační pracovník se aktivně snaží rozšiřovat nabídku možností výkonu trestu. Oslovuje obce nebo organizace, nabízí jim spolupráci a snaží se zkvalitňovat nebo alespoň udržovat spolupráci se stávajícími poskytovateli.

Přehled poskytovatelů je veden ve webovém katalogu poskytovatelů. Ten by měl umožňovat rychlejší a pružnější nařizování trestu obecně prospěšných prací u odsouzených. Tento katalog obsahuje:

- *přehled poskytovatelů míst výkonu obecně prospěšných prací v rámci celé ČR a v jednotlivých regionech*
- *počet aktuálně volných míst pro výkon trestu obecně prospěšných prací v celé ČR a v jednotlivých regionech*
- *specifické požadavky jednotlivých poskytovatelů (např. požadavek předchozí konzultace klienta s probačním pracovníkem PMS před umístěním klienta k poskytovateli)*

- *informace o průběhu výkonu trestu obecně prospěšných prací u jednotlivých odsouzených (vyhledávání podle spisových značek soudu bez uvedení jmen a příjmení odsouzených)²⁹*

5.4.3 Průběh výkonu trestu

Po dojednání místa výkonu vyhotoví probační pracovník podklad pro vydání usnesení o nařízení trestu OPP. Tato písemnost je spolu s případnými dalšími podklady zaslána na soud. Přílohami mohou být například lékařské zprávy, pracovní smlouva apod. Na základě tohoto podkladu je soudem (vyšším soudním úředníkem) vydáno usnesení, které nařizuje klientovi vykonat trest OPP v dané výměře ve prospěch dohodnuté organizace. Toto usnesení zároveň obsahuje poučení, že se má klient do čtrnácti dnů dostavit na středisko PMS za účelem projednání podmínek výkonu trestu. Dále je zde uvedeno datum, do kterého musí trest OPP vykonat. Dvouletá lhůta určená pro výkon trestu OPP se počítá ode dne, kdy soud dané usnesení vydal. *„Lhůta dvou let je lhůta pro výkon trestu, který je odsouzeným řádně vykonáván, není to lhůta pro eventuální přeměnu trestu.“³⁰*

„Odsouzený je povinen vykonat obecně prospěšné práce sám, tedy nemůže se nechat zastoupit jinou osobou. Kromě toho musí odsouzený vykonat obecně prospěšné práce bezplatně a ve svém volném čase, aby pro něj jejich výkon znamenal určitou újmu. Vykonávání obecně prospěšných prací není pro odsouzeného zaměstnáním, a proto nemůže být ani zdrojem jeho příjmu.“³¹ Samotnému zahájení výkonu trestu by mělo předcházet vytvoření konkrétního harmonogramu, který by měl odsouzený dodržovat, případně se při závažných důvodech, které by mu ve výkonu trestu bránily, řádně omluvit. Dále by měl být řádně proškolen o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a měly by mu být poskytnuty veškeré potřebné pracovní a ochranné pomůcky. Ze strany poskytovatele je s ním podepsána dohoda o realizaci výkonu trestu OPP. Poskytovatel zároveň obdrží od soudu listinu, do které vyplní datum sjednání podmínek výkonu trestu a datum zahájení výkonu trestu. Tato listina by měla být společně s podepsanou dohodou doručena

²⁹ *Metodický standard činnosti PMS v oblasti trestu OPP*. Praha: Probační a mediační služba ČR, 2003. str. 5.

³⁰ *Usnesení o nařízení trestu OPP*. Tábor: Okresní soud v Táboře, 2016. str. 2.

³¹ VANTUCH, P.: *Trestní zákoník s komentářem*. Olomouc: ANAG, 2011. ISBN 978-80-7263-677-8. str. 221.

na středisko PMS, které ji společně se zprávou o zahájení výkonu trestu zašle příslušnému soudu.

Probační pracovník obvykle v dvouměsíčních intervalech kontroluje, zda odsouzený uložený trest řádně vykonává. Kontrola může být pouze ověřovací (například telefonicky, zasíláním měsíčního harmonogramu odpracovaných hodin) nebo může probíhat přímo na pracovišti. V takovém případě by se měl probační pracovník řídit předem dohodnutým harmonogramem výkonu trestu. Veškeré zjištěné informace jsou zaznamenávány do spisu a následně jsou na jejich základě vyhotovovány zprávy, které se zasílají soudu. Požadovaný interval zasílání zpráv si obvykle stanoví soud v pověření k výkonu probačních činností.

„Kromě samotného výkonu trestu obecně prospěšných prací provádí probační pracovník úkony směřující k tomu, aby odsouzený:

- *vedl v průběhu výkonu trestu obecně prospěšných prací řádný život*
- *dodržoval soudem uložená přiměřená omezení a povinnosti*
- *odčinil následky trestného činu a učinil kroky vedoucí k nápravě vztahů s poškozeným*
- *uhradil náklady trestního řízení*

*Za tímto účelem probační pracovník zve odsouzeného na pravidelné konzultace a dle konkrétních okolností případu také oslovuje jeho sociální okolí, a to zvláště v případech mladistvých a mladých dospělých odsouzených.*³²

Pokud odsouzený uložený trest řádně vykoná, poskytovatel stejně jako na začátku výkonu trestu vyplní listinu, kterou obdržel od soudu. Zde je uvedeno datum, kdy dotyčný trest vykonal, počet odpracovaných hodin, razítko a podpis poskytovatele. Obvykle bývá na PMS doručován také harmonogram odpracovaných hodin a slovní hodnocení výkonu trestu. *„PMS zajistí předání této zprávy soudu. Protože se u obecně prospěšných prací na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen, jakmile byl trest vykonán nebo bylo od výkonu trestu či jeho zbytku pravomocně upuštěno, následuje vymazání z rejstříku trestů.*³³

Jelikož po zaslání zprávy o vykonání trestu OPP nevydává soud již žádné další rozhodnutí, jako například v případě podmíněného odsouzení, kdy v usnesení rozhoduje,

³² *Metodický standard činnosti PMS v oblasti trestu OPP.* Praha: Probační a mediační služba ČR, 2003. str. 9.

³³ ŠTERN, P.; OUŘEDNÍČKOVÁ, L.; DOUBRAVOVÁ, D.: *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů.* Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2. str. 93.

zda se dotyčný ve zkušební době osvědčil či nikoliv, ukončuje probační pracovník bezprostředně po splnění všech administrativních náležitostí spis. Ten je následně uložen na deset let do spisovny, poté může být skartován.

5.4.4 Přeměna trestu

V případě, že klient nedodrží stanovený harmonogram výkonu trestu, případně se vůbec nedostavuje k jeho výkonu, upozorní jej probační pracovník na porušování podmínek výkonu trestu. Toto upozornění může proběhnout písemně, telefonicky nebo osobně. Pokud ani po tomto upozornění nezačne odsouzený řádně trest vykonávat, je mu zaslána výzva k nástupu výkonu trestu OPP. Po zaslání této výzvy by mělo být do čtrnácti dnů ověřeno, zda klient výkon trestu zahájil. Pokud se tak nestalo, zašle mu pracovník PMS ještě poslední výzvu k nástupu výkonu trestu, případně podá návrh na přeměnu trestu OPP.

Návrh na přeměnu trestu OPP je podáván, pokud klient opakovaně nebo zásadním způsobem porušuje podmínky výkonu trestu nebo pokud nevede řádný život. *„Jestliže pachatel v době od odsouzení do skončení výkonu trestu nevede řádný život, vyhýbá se nástupu do výkonu trestu, bez závažného důvodu poruší sjednané podmínky výkonu trestu obecně prospěšných prací, jinak maří výkon tohoto trestu nebo zaviněně tento trest ve stanovené době nevykonává, může soud přeměnit, a to i během doby stanovené pro jeho výkon, trest obecně prospěšných prací nebo jeho zbytek.“³⁴*

Po podání návrhu na přeměnu by měl příslušný soud nařídít veřejné zasedání, kde klientovi buď nevykonaný trest přemění nebo mu dá ještě jednu šanci s upozorněním, aby začal trest řádně vykonávat a spolupracoval s PMS podle dojednaných podmínek.

Trest OPP může být přeměněn několika způsoby. První možností je přeměna na trest nepodmíněný. V tomto případě se každá nezapočatá hodina nevykonaného trestu přemění na jeden den odnětí svobody. Stejný poměr platí i u druhé varianty, kdy je možnost přeměnit nevykonaný trest na trest domácího vězení. Zde je ovšem nutné trest domácího vězení předjednat a ošetřit všechna případná rizika. Soud nemůže trest OPP přeměnit na trest domácího vězení bez součinnosti s PMS.

Třetí variantou je přeměna trestu OPP na peněžitý trest. Podle § 68 odst. 1-3 TrZ se peněžitý trest se ukládá v denních sazbách a činí nejméně 20 a nejvíce 730 celých

³⁴ § 65 odst. 2 zák. č. 40/2009 Sb.

denních sazeb. Denní sazba činí nejméně 100 Kč a nejvíce 50 000 Kč. Počet denních sazeb soud určí s přihlédnutím k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu. Výši jedné denní sazby peněžitého trestu stanoví soud se zřetelem k osobním a majetkovým poměrům pachatele. Přitom vychází zpravidla z čistého příjmu, který pachatel má nebo by mohl mít za jeden den.³⁵

Pokud dojde k přeměně trestu OPP, musí PMS obdržet pravomocné rozhodnutí. Na jeho základě se následně spis ukončí a stejně jako v ostatních případech se uloží do spisovny. V případě, že by byl trest přeměněn na trest domácího vězení, by následovalo nové pověření k výkonu probačních činností ze strany soudu a následně založení nového spisu v rámci agendy trestu domácího vězení.

5.5 Trest obecně prospěšných prací u mladistvých

K trestu OPP mohou být odsouzeni i mladiství pachatelé. V tomto případě se jedná o trestní opatření OPP, které je upravováno zákonem o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb., přičemž vychází z trestního zákoníku. O uložení tohoto trestního opatření rozhoduje vždy soud pro mládež rozsudkem po provedeném hlavním líčení. Nelze tedy trest předjednat a následně ho uložit mladistvému trestním příkazem tak, jak je tomu u klasického trestu OPP. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže upravuje také horní sazbu trestního opatření, která nesmí přesáhnout polovinu sazby trestu pro dospělé pachatele. Trestní opatření OPP lze proto ukládat ve výši 50-150 hodin, přičemž v případě přeměny na trest nepodmíněný je stejně jako u trestu OPP brána jedna neodpracovaná hodina jako jeden den ve výkonu trestu.

„Soud pro mládež může vedle trestního opatření obecně prospěšných prací uložit i výchovná opatření. Na místě je to především v případech, kdy je vhodné určitými výchovnými opatřeními reagovat na zjištěné příčiny trestné činnosti mladistvých a na jejich aktuální životní poměry.“³⁶ Všechny rozdíly při ukládání trestního opatření OPP oproti trestu OPP jsou popsány právě v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže.

Největším rozdílem v činnosti PMS při spolupráci s mladistvým je fakt, že je v kontaktu nejen s odsouzeným, ale také s jeho zákonným zástupcem, nejčastěji

³⁵ § 68 odst. 1-5 zák. č. 40/2009 Sb.

³⁶ SOTOLÁŘ, A., a kol.: *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-350-9. str. 281.

rodičem. Ten by měl být přítomen i u jednání klienta na PMS, přičemž by měl podepsat všechny podstatné dokumenty včetně poučení o výkonu trestního opatření OPP a podkladu pro jeho nařízení. V případě potřeby může PMS také spolupracovat se školou nebo dalšími zařízeními, které odsouzený mladiství navštěvuje, případně se sociálními kurátory.

Počet trestních opatření OPP je v celkovém počtu případů evidovaných u PMS v rámci agendy OPP zanedbatelný. Je nicméně součástí této činnosti a týkají se ho některá specifika; proto je alespoň stručný jeho popis důležitý k vytvoření uceleného pohledu na trest OPP.

5.6 Změny v legislativě a metodickém standardu Probační a mediační služby

V posledních letech došlo ke změnám, které výrazně ovlivňují trest OPP a jeho vymezení. Kromě toho došlo k legislativním i metodickým změnám také v průběhu psaní této diplomové práce, a proto je nutné zde tyto změny popsat.

5.6.1 Legislativa

Dne 1. 7. 2016 vstoupil v účinnost zákon č. 150/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb. (trestní řád) a zákon č. 40/2009 Sb. (trestní zákoník). Součástí projednávání této novely byly také dva pozměňovací návrhy předkladatele Bronislava Schwarze, které se týkaly trestu OPP. Vzhledem k tomu, že v době účinnosti této novely byla již teoretická část této diplomové práce rozpracována, jsou legislativní změny zmíněny ve zvláštní podkapitole.

První pozměňovací návrh, který v hlasování v Poslanecké sněmovně ČR neprošel, se týkal zvýšení horní hranice trestu OPP ze současných 300 hodin na 400 hodin. Na toto navazoval druhý pozměňovací návrh, který se týkal lhůty pro výkon trestu OPP a navrhoval její zkrácení ze dvou let na jeden rok s následujícím odůvodněním: *„Zákonem č. 330/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, došlo s účinností od 1. 12. 2011 k prodloužení doby, ve které je odsouzený povinen vykonat uložený trest obecně prospěšných prací, z jednoho roku na dvě léta. Provedené rozvolnění podmínek výkonu trestu obecně prospěšných prací však přispívá k tomu, že již nadále není plněn jeho účel, kterým je uložit pachateli přiměřenou, ale dostatečně citelnou a odstrašující trestní sankci, která bude účinně působit směrem*

*k jeho nápravě a proměně v řádného občana. Navrhuje se proto opětovné zpřísnění podmínek výkonu trestu obecně prospěšných prací na úroveň, která zde byla před přijetím zákona č. 330/2011 Sb., aby se tento trest znovu stal účinnou a v praxi často využívanou alternativou k trestu odnětí svobody.*³⁷

Tato změna vedla k dočasným nejasnostem ohledně toho, jaké tresty se mají nařizovat ještě ve dvouleté lhůtě a na které se již vztahuje novela zákona. To následně vedlo k nejednotnosti rozhodování jednotlivých soudů, když některé nařizovaly lhůtu jednoho roku u trestů uložených po 1. 7. 2016, další pak u trestů nařízených po tomto datu a některé vázaly možnost stanovení roční lhůty až na trestné činy spáchané po datu účinnosti novely.

V současné době tak PMS pracuje jak s odsouzenými, kteří mají lhůtu pro výkon trestu podle staré právní úpravy, tak s těmi, kteří již mají lhůtu jednoletou.

5.6.2 Metodický standard

Dne 1. 1. 2017 vešly v účinnost nové metodické standardy PMS. Ty byly vytvářeny posledních sedm let. Jednotlivé metodiky se mezi sebou prolínají, takže činnost v rámci agendy trestu OPP není striktně řešena pouze tímto standardem. Oproti předchozím metodickým standardům je zde kladen důraz především na vyhodnocení rizik a na práci s oběťmi, což je vázáno na zákon o obětech trestných činů, který při vytváření předchozích metodických standardů neexistoval.

V současné době probíhají školení na implementaci jednotlivých metodických standardů pro probační pracovníky, což obsahuje především vyjasňování problematických částí a sjednocování jejich výkladu. Cílem nových metodik je snaha o sjednocení práce probačních úředníků, výstupů směřujících k orgánům činným v trestním řízení a především přizpůsobení legislativě. S vydáním nových standardů souvisí i vytvoření nových šablon písemností, které jsou součástí příloh této diplomové práce.

³⁷ Sněmovní tisk 503. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2017-02-22]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&T=503>.

6 Praktická část práce

V teoretické části diplomové práce byla popsána činnost PMS, základní členění této organizace a především zde byl vytvořen detailní popis trestu OPP, jeho legislativní ukotvení a činnost PMS v rámci zajišťování předjednání a výkonu tohoto trestu. Praktická část bude navazovat na část teoretickou, přičemž bude zaměřena na problematické aspekty výkonu trestu OPP. Na základě statistik získaných z programu Lotus Notes, ve kterém pracují pracovníci PMS, bude zjištěno, kolik trestů OPP bylo uloženo na středisku PMS Tábor a kolik jich bylo vykonáno.

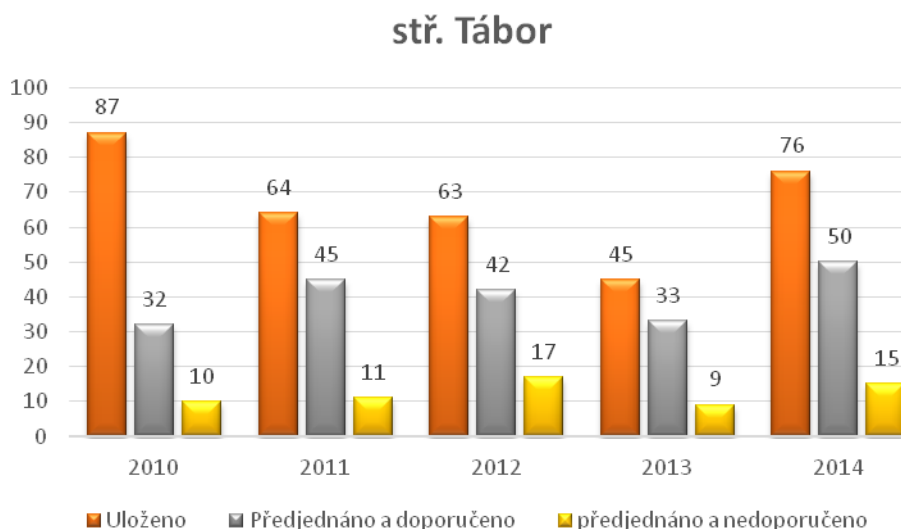
Podstatná část této práce bude věnována kazuistikám, kde budou popisovány konkrétní případy klientů PMS, a to pomocí nástrojů vyhodnocování rizik. Na základě popsaných skutečností budou vytyčeny problematické body vyplývající z konkrétních situací a následně budou stanovena vhodná doporučení pro činnost PMS a soudu, která by měla pomoci zefektivnit výkon trestu OPP.

6.1 Statistiky trestu obecně prospěšných prací

V této kapitole budou porovnány statistické údaje ukládání a vykonatelnosti trestu OPP v Jihočeském soudním kraji a na středisku PMS v Táboře.

Graf 1- uložené tresty OPP na středisku Tábor v letech 2010-2014

(vyjádřeno v počtu odsouzených osob ve vztahu k jednotlivým rokům)

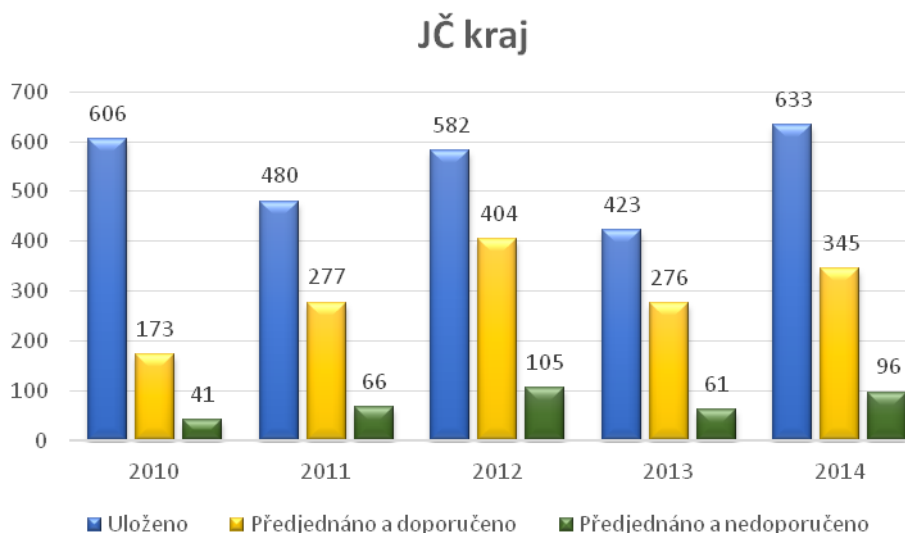
Zdroj: vlastní zpracování na základě druhotných statistických údajů z AIS PMS

Komentář: graf ukazuje celkový počet uložených trestů OPP a počet předjednaných - doporučených a předjednaných – nedoporučených.

Nejvíce trestů na středisku PMS v Táboře bylo uloženo v roce 2010 – celkem 87. Z nich bylo 32 předjednáno a doporučeno a 10 předjednáno a nedoporučeno. 45 trestů předjednáno nebylo. Nejméně uložených trestů bylo v roce 2013 – celkem 45. Z nich bylo 33 předjednáno a doporučeno a 9 předjednáno a nedoporučeno. Pouze 3 tresty předjednaný nebyly. Za sledované období bylo uloženo na středisku PMS v Táboře celkem 335 trestů OPP.

Graf 2 - uložené tresty OPP v Jihočeském soudním kraji v letech 2010-2014

(vyjádřeno v počtu odsouzených osob ve vztahu k jednotlivým rokům)

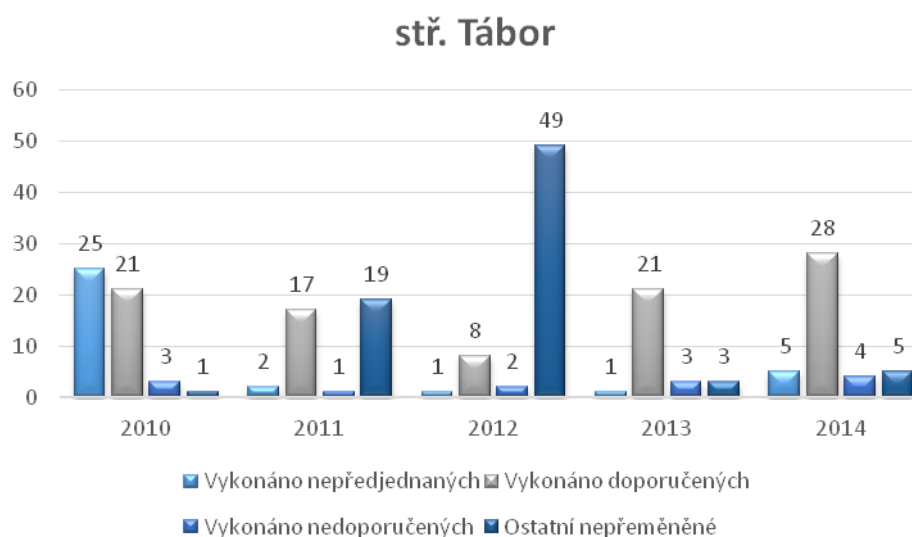
Zdroj: vlastní zpracování na základě druhotných statistických údajů z AIS PMS

Komentář: graf ukazuje celkový počet uložených trestů OPP a počet předjednaných - doporučených a předjednaných – nedoporučených

Nejvíce trestů v Jihočeském soudním kraji bylo uloženo v roce 2014 – celkem 633. Z nich bylo 345 předjednáno a doporučeno a 96 předjednáno a nedoporučeno. 192 trestů předjednáno nebylo. Nejméně uložených trestů bylo v roce 2013 – celkem 423. Z nich bylo 276 předjednáno a doporučeno a 61 předjednáno a nedoporučeno. 86 trestů předjednáno nebylo. Za sledované období bylo uloženo v Jihočeském soudním kraji celkem 2724 trestů OPP.

Graf 3- vykonané tresty OPP na středisku PMS Tábor v letech 2010-2014

(vyjádřeno v počtu vykonaných trestů ve vztahu k jednotlivým rokům)

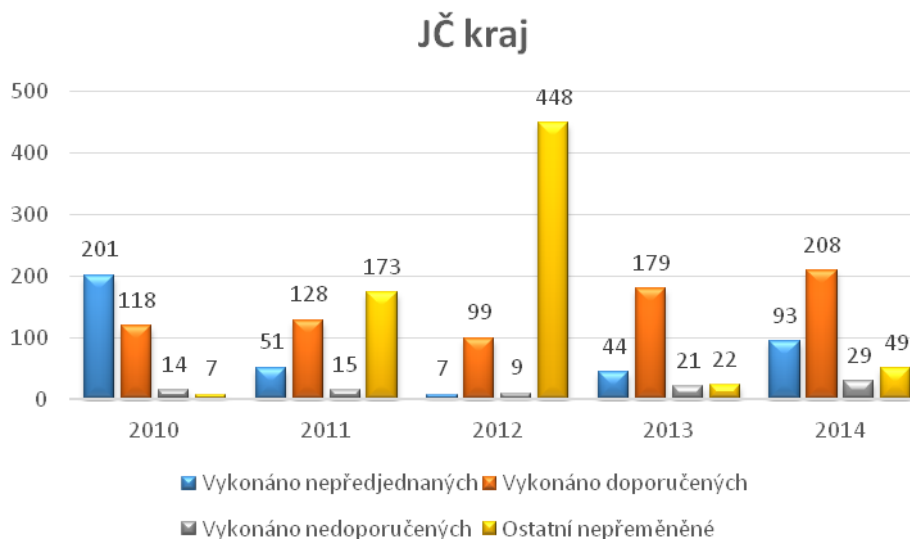

Zdroj: vlastní zpracování na základě druhotných statistických údajů z AIS PMS

Komentář: graf ukazuje počet vykonaných nepředjednaných, doporučených i nedoporučených trestů na středisku Tábor. Jedná se o tresty uložené v uvedených letech. Dále ukazuje počet trestů, které byly ukončeny jinak než vykonáním nebo přeměnou, případně na ukončení stále čekají.

Nejvíce vykonaných trestů na středisku PMS v Táboře bylo v roce 2010, celkem 49, z čehož bylo 25 nepředjednaných, 21 předjednaných a doporučených a 3 nedoporučené tresty. Naopak nejméně vykonaných trestů bylo v roce 2012, celkem 11. Z toho byl 1 trest nepředjednaný, 8 doporučených a 2 nedoporučené. Celkem bylo za uvedené období vykonáno na středisku PMS v Táboře 142 trestů OPP, 79 trestů bylo ukončeno jinak než vykonáním nebo přeměnou, případně ještě ukončeno nebylo.

Graf 4 - vykonané tresty OPP v Jihočeském soudním kraji v letech 2010-2014
(vyjádřeno v počtu vykonaných trestů ve vztahu k jednotlivým rokům)

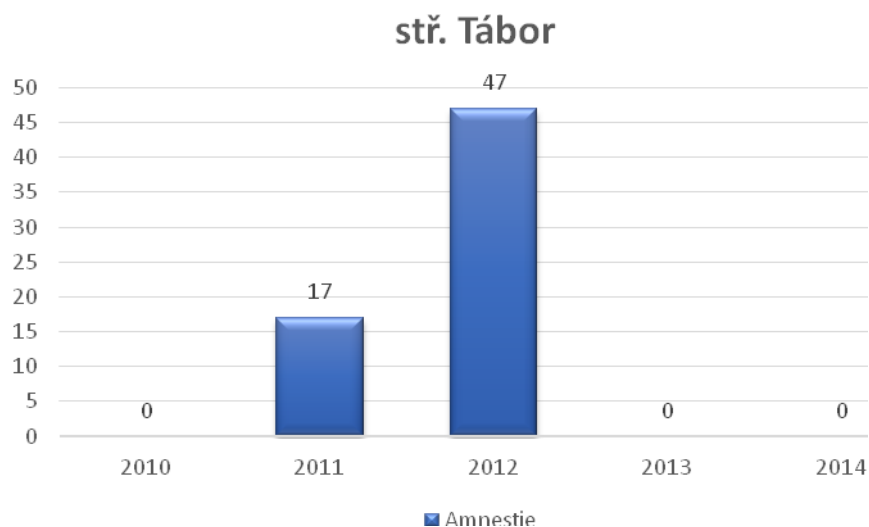

Zdroj: vlastní zpracování na základě druhotných statistických údajů z AIS PMS

Komentář: graf ukazuje počet vykonaných nepředjednaných, doporučených i nedoporučených trestů v Jihočeském soudním kraji. Dále ukazuje počet trestů, které byly ukončeny jinak než vykonáním nebo přeměnou, případně na ukončení stále čekají.

Nejvíce vykonaných trestů v Jihočeském soudním kraji bylo v roce 2010, celkem 333, z čehož bylo 201 nepředjednaných, 118 předjednaných a doporučených a 14 nedoporučených trestů. Naopak nejméně vykonaných trestů bylo v roce 2012, celkem 115. Z toho bylo 7 trestů nepředjednaných, 99 doporučených a 9 nedoporučených. Celkem bylo za uvedené období vykonáno v Jihočeském soudním kraji 1216 trestů OPP, 699 trestů bylo ukončeno jinak než vykonáním nebo přeměnou, případně ještě ukončeno nebylo.

*Graf 5- amnestované OPP na středisku PMS Tábor v letech 2010-2014
(vyjádřeno v počtu amnestovaných trestů v jednotlivých letech)*

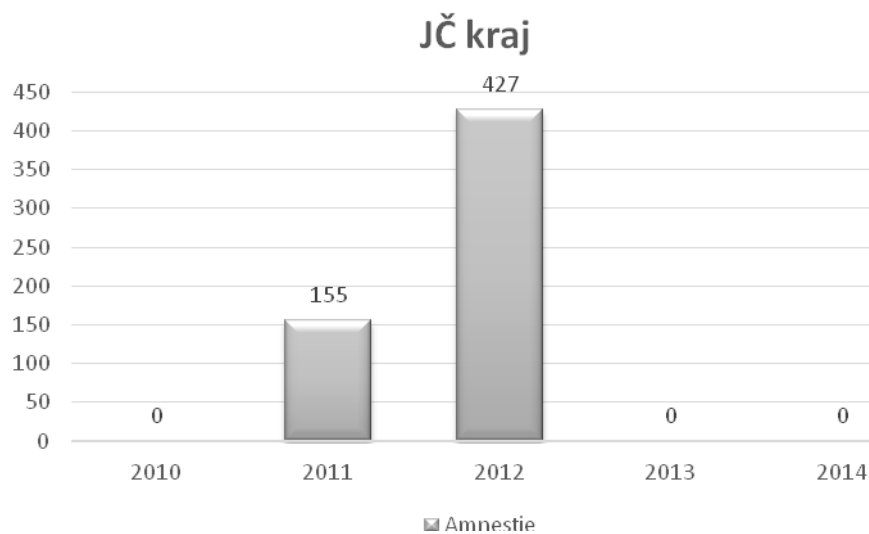

Zdroj: vlastní zpracování na základě druhotných statistických údajů z AIS PMS

Komentář: graf ukazuje počet amnestovaných trestů OPP na středisku v PMS Táboře.

Na středisku PMS v Táboře bylo ve sledovaném období amnestováno celkem 64 trestů OPP. Bylo amnestováno 17 trestů z roku 2011 a 47 trestů z roku 2012. Tresty z ostatních let amnestovány nebyly.

*Graf 6 - amnestované OPP v Jihočeském soudním kraji v letech 2010 – 2014
(vyjádřeno v počtu amnestovaných trestů v jednotlivých letech)*

Zdroj: vlastní zpracování na základě druhotných statistických údajů z AIS PMS

Komentář: graf ukazuje počet amnestovaných trestů OPP v Jihočeském soudním kraji.

V Jihočeském soudním kraji bylo ve sledovaném období amnestováno celkem 582 trestů OPP. Bylo amnestováno 155 trestů z roku 2011 a 427 trestů z roku 2012. Tresty z ostatních let amnestovány nebyly.

Závěry a zhodnocení statistik

Z uvedených statistik trestu OPP je zřejmé, že vývoj ukládání tohoto trestu výrazně ovlivnila amnestie prezidenta republiky ze dne 01.01.2013, kdy byly všechny aktivní tresty OPP amnestovány. Toto se týkalo trestů uložených v roce 2011 a 2012, přičemž právě v roce 2012 se jednalo o většinu uložených trestů.

Nejvíce uložených trestů bylo na středisku PMS v Táboře v roce 2010, přičemž v Jihočeském soudním kraji skončilo toto středisko v tomto roce těsně druhé. Tato vysoká čísla můžeme přisuzovat změnám v právním systému, ke kterým došlo v roce 2009 společně s trestním zákoníkem. Ten výrazně změnil roli alternativních trestů a pohled na jejich ukládání, přičemž na soudy byl vyvíjen tlak za účelem co největšího využívání alternativních trestů. Po tomto roce následovala mírná stagnace. Naopak nejnižší počet uložených trestů byl v obou sledovaných lokalitách v roce 2013, což je opět způsobeno amnestií. Vzhledem k tomu, že mnoha klientům byly amnestovány i podmíněné tresty, v případě páchaní trestné činnosti po amnestii jim soudy znovu ukládaly nejprve podmíněné tresty a následně až tresty OPP, které jsou brány jako přísnější trest. Z tohoto důvodu nestihly soudy v roce 2013 uložit tolik trestů OPP. Od té doby následuje nárůst v počtu ukládaných trestů, nicméně roky 2015 a 2016 v této statistice nebyly sledovány z důvodu stále běžících lhůt pro výkon uložených trestů. Lze předpokládat, že s přeplněností věznic bude tento trend pokračovat a nápad v agendě OPP se bude zvyšovat.

Počet celkově vykonaných trestů se ve sledovaném období spíše snižuje, porovnáváme-li tento údaj s celkovým počtem uložených trestů. Počet předjednaných a doporučených trestů, které byly vykonány, se pohybuje okolo 60%, zatímco vykonatelnost nedoporučených trestů se pohybuje okolo pouhých 30%. O něco vyšší vykonatelnost je pak u trestů nepředjednaných, přičemž lze předpokládat, že tato množina

zahrnuje tresty, které by v případě předjednání byly doporučeny i nedoporučeny, a tak je jejich vykonatelnost mezi oběma předchozími hodnotami vysvětlitelná.

6.2 Kazuistika 1

Klient A, muž, 35 let, vykonávací řízení – trest OPP

6.2.1 Analýza trestní minulosti

Klient A byl i s tímto uloženým trestem OPP trestán celkem 8x. Poprvé byl odsouzen ve dvaceti letech. Podmíněně odsouzen byl 3x, 1x byl ve výkonu trestu odnětí svobody a 4x mu byl uložen trest OPP. Tento trest vykonal, pouze když mu byl uložen poprvé. Druhý trest OPP mu byl vzhledem k jeho nespolupráci přeměněn na trest nepodmíněný, přičemž mu z tohoto trestu chybělo vykonat celkem 54 hodin. V pořadí třetí trest OPP, který byl klientovi uložen, byl dne 1. 1. 2013 amnestován, když prezident republiky vyhlásil hromadnou amnestii. Pokud jde o podmíněné odsouzení, v prvních dvou případech se ve zkušební době osvědčil, poslední podmíněné odsouzení je stále aktuální.

Klient nikdy nebyl odsouzen za závažnou trestnou činnost. Přechyby, které páchal, byly nejčastěji nehrazení výživného a drobné krádeže.

6.2.2 Analýza aktuálního trestného činu

Trestný čin, za který byl klient A odsouzen, je neplacení výživného podle § 196 odst. 1 TrZ. Bylo mu uloženo 190 hodin trestu OPP a zároveň mu byla uložena přiměřená povinnost v průběhu zkušební doby hradit běžné výživné a podle svých sil uhradit dlužné výživné.

Dlužná částka za uvedené období činila celkem 16.500,- Kč, přičemž klient má dluhy na výživném ještě z dřívější doby. Nutno podotknout, že bývalá partnerka klienta je také klientkou PMS, přičemž páchala trestné činy týkající se omamných a psychotropních látek.

Klient byl za neplacení výživného odsouzen již 4x, přičemž jeho pobyt ve výkonu trestu odnětí svobody se týkal také této trestné činnosti. Výživné nehradil průběžně celou dobu po rozchodu s partnerkou. Občas uhradil libovolnou částku, která však nezabránila tomu, aby byl trestně stíhán.

Klient si je vědom toho, že je jeho povinností platit výživné, nicméně argumentuje tím, že pokud bývalé partnerce peníze zašle, tak je utratí za drogy a alkohol.

6.2.3 Analýza aktuální životní situace

Klient žije ve vyloučené lokalitě na ubytovně, přičemž pobírá dávky hmotné nouze, příspěvek na bydlení a další sociální dávky. Je nezaměstnaný, hlášený na Úřadu práce. Stálou práci na pracovní smlouvu nikdy neměl. Jeho argumentem je, že s jeho trestním rejstříkem a s tím, že je Rom, ho nikdo nezaměstná. S bývalou partnerkou, které má hradit dlužné výživné, má celkem 6 dětí. Partnerka má v péči 4 z nich, zbylé 2 má v péči babička. Novou rodinu klient nemá, je nezadaný.

Jako přivýdělek k pobíraným dávkám má klient občasné brigády, přičemž se jedná o práci „načerno.“ Kromě dluhů z trestné činnosti má dlužné pohledávky na zdravotním pojištění, které si nehradil v době, kdy byl sankčně vyřazen z Úřadu práce. Dále má neuhrazené úvěry, které si v minulosti sjednal. Celková částka se pohybuje v řádech statisíců. Pokud by byl klient zaměstnán legálně, bude mu exekučně strhávána nejvyšší možná částka.

6.2.4 Spolupráce klienta s Probační a mediační službou

Dotyčný byl již v minulosti klientem PMS, přičemž vždy spolupracoval a byl kontaktní. Nicméně to vždy trvalo do doby, než měl začít vykonávat uloženou trestní sankci. To vyústilo až v jeho pobyt ve výkonu trestu odnětí svobody, jak bylo popsáno výše.

PMS byla při ukládání aktuálního trestu OPP soudem pověřena k jeho předjednání. Klient byl zkontaktován a na dohodnutou konzultaci se řádně dostavil. Byl řádně poučen o výkonu trestu OPP, přičemž souhlasil s jeho uložením a uvedl, že již nikdy nechce zpět do výkonu trestu. Doložil také jednu platbu výživného a slíbil, že následně doloží i další platby, které má v plánu hradit. Vzhledem k tomu, že nebyly větší překážky k uložení tohoto trestu, podala PMS doporučující zprávu s popisem rizik týkajících se trestní minulosti klienta a dřívější špatné spolupráce při výkonu uložených trestů. Na základě toho doporučila, aby soud klientovi kromě trestu OPP uložil přiměřenou povinnost dodržovat sjednaný harmonogram prací a povinnost informovat PMS o všech podstatných změnách v životní situaci.

Klientovi byl trest OPP uložen se všemi navrženými povinnostmi. Následně se klient dostavil na úvodní konzultaci, kde byl opětovně poučen o výkonu uloženého trestu a byl dohodnut harmonogram prací tak, že pro organizaci, kde bude trest vykonávat, odpracuje minimálně 40 hodin každý měsíc, počínaje následujícím měsícem. Bylo mu zdůrazněno, že nesmí výkon trestu OPP bezdůvodně odkládat a pokud nastanou překážky, které by mu ve výkonu bránily, musí je ihned nahlásit PMS i poskytovateli, přičemž v případě řádného neplnění dohodnutých podmínek má poskytovatel nárok spolupráci ukončit. Klient uvedl, že všemu porozuměl a poučení i harmonogram podepsal.

K poskytovateli se však nedostavil a samotný výkon trestu nikdy nezapočal. V průběhu lhůty pro výkon trestu byl pracovníkem PMS 3x vyzván, aby neprodleně zahájil výkon uloženého trestu, s upozorněním, že pokud tak neučiní, bude podán návrh na přeměnu trestu. Klient na tyto výzvy nereagoval. Následně podala PMS soudu návrh na přeměnu trestu OPP na trest nepodmíněný s odůvodněním, že klient neplní dohodnutý harmonogram, s PMS nespolupracuje, nereaguje na zasláné výzvy a bez doložení závažných důvodů nezapočal s výkonem uloženého trestu. Tento návrh byl podán 10 měsíců po nařízení trestu, tedy ještě před polovinou zákonné lhůty pro jeho výkon

Na základě tohoto návrhu soud klientovi trest OPP přeměnil na trest nepodmíněný, přičemž klient se proti tomuto rozhodnutí odvolal ke krajskému soudu. V odůvodnění tohoto odvolání mimo jiné uvedl, že neměl na výkon trestu čas, jelikož chodil na brigády, a že mu bylo na PMS sděleno, že na jeho výkon má dva roky, takže měl v plánu v dohledné době s jeho výkonem začít. I po nepravomocném odsouzení měl klient možnost začít uložený trest OPP vykonávat, aby ukázal soudu snahu a zároveň v případě jeho přeměny snížil co nejvíce počet dnů, na které mu bude trest přeměněn. Ani tentokrát se klient k PMS ani poskytovateli nedostavil a uložený trest vykonávat nezačal. Odvolací soud tedy potvrdil rozhodnutí okresního soudu a klientovi byl uložený trest OPP přeměněn v plné výši na 190 dnů nepodmíněného trestu.

6.3 Kazuistika 2

Klientka B, žena, 47 let, vykonávací řízení – trest OPP

6.3.1 Analýza trestní minulosti

Klientka B byla při uložení popisovaného trestu soudně trestána celkem 7x, přičemž první trest jí byl uložen v době, kdy jí bylo 31 let. Hned její první trest byl trest

OPP, přičemž tento trest nevykonala a byl jí přeměněn na trest odnětí svobody nepodmíněně v délce 60 dnů. Trest OPP jí byl včetně aktuálního trestu uložen celkem 5x. Zbylé dva tresty byly podmíněně odložené odnětí svobody. Celkem čtyři z pěti trestů OPP byly klientce uloženy ve velmi krátké době, přičemž se vzájemně přerývaly a lhůta pro jejich výkon běžela současně. Všechny tyto tresty byly uloženy za krádeže, zbylé byly za přečin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými látkami. V případě jednoho podmíněného trestu se klientka ve zkušební době osvědčila, druhý jí byl přeměněn společně se všemi souběžnými tresty OPP.

6.3.2 Analýza aktuálního trestného činu

Dotyčná byla odsouzena za přečin krádeže podle § 205/2 TrZ k trestu OPP ve výši 180 hodin. Nebyly jí uloženy žádné další přiměřené povinnosti ani omezení. Jednalo se o odcizení zboží v prodejně drogerie, přičemž škoda na majetku nevznikla, jelikož byla klientka zadržena obsluhou prodejny.

Klientka B byla za podobnou trestnou činnost odsouzena celkem 5x, z toho 4x v posledních třech letech, takže se i přes cenu zboží, které se snažila odcizit, nemohlo jednat o přestupek. Jako důvod svého činu uváděla tíživou finanční situaci, kdy byla dlouhodobě nezaměstnaná a neměla finanční prostředky pro zajištění uspokojivé životní situace. Klientka si byla vědoma toho, že je za podobnou trestnou činnost již několikrát odsouzena a že jí reálně hrozí nepodmíněný trest. Zároveň věděla, že se jí krádež pravděpodobně nepodaří a zboží jí bude zabaveno. Přesto se k činu odhodlala, což bylo podpořeno obsahem alkoholu v krvi.

6.3.3 Analýza aktuální životní situace

Klientka bydlí ve společném objektu s dalšími lidmi s kriminální minulostí. Většinou se jedná o uživatele návykových látek, kteří zde bydlí kvůli nízkým nákladům, jež činí 1.500,- Kč měsíčně. Jedná se o velký rodinný dům, který vlastní jeden z lidí, kteří zde bydlí, a ten vybírá od ostatních peníze. Klientka bydlí s přítelem v garáži na dvoře, jelikož pro ně již nebylo místo. V objektu se vaří a užívají drogy, alkohol a další návykové látky. Prostředí je vysoce rizikové nejen ve vztahu k páčání trestné činnosti, ale také k případné bezpečnosti pracovníka PMS, který by navštívil místo bydliště. V neposlední řadě je zde možné riziko nákazy různými chorobami, například žloutenkou, svrabem, apod.

Dotyčná je nezaměstnaná, přičemž byla sankčně vyřazena z úřadu práce, jelikož se nedostavila v dohodnutém termínu. Pobírá pouze hmotnou nouzi ve výši 3.400,- Kč za měsíc. Dlouhodobé pracovní návyky u klientky nejsou; v mládí se živila jako modelka, práci s pevnou pracovní dobou neměla nikdy. Klientka bývala závislá na drogách, nyní je závislá na alkoholu. Partner, se kterým žije v garáži, ji fyzicky týrá, což často řeší také Policie ČR. Klientka není v dobrém psychickém ani fyzickém zdravotním stavu a je víceméně nezaměstnatelná. Má dluhy, jejichž výši nedokáže odhadnout, přičemž díky exekucím částka výrazně narůstá. Nedostatek finančních prostředků kompenzuje krádežemi drobného zboží v obchodech.

6.3.4 Spolupráce klientky s Probační a mediační službou

V době, kdy byla PMS pověřena výkonem trestu OPP u klientky, měla tato již další tři aktivní spisy trestu OPP, kterým běžela lhůta pro výkon souběžně. Je proto vhodné hodnotit spolupráci PMS s klientkou v rámci všech těchto spisů, jelikož se jednalo o téměř stejné časové období.

Klientka se dostavila na projednání podmínek výkonu trestu v době, kdy stále vykonávala první uložený trest OPP. Po jeho vykonání měl následovat výkon dalších dvou uložených trestů a následně výkon popisovaného trestu. Celkem se jednalo o 680 hodin. Klientka byla znovu poučena o výkonu trestu OPP. Vzhledem k tomu, že první z trestů vykonávala velmi pomalu, byla upozorněna na to, že jí reálně hrozí, že nestihne všechny tresty ve stanovené lhůtě vykonat. Následně s ní bylo vypočítáno, jak často se musí k výkonu trestu dostavovat, aby vše stihla v zákonné lhůtě. PMS jí také vyšla vstříc a nepředložila soudu podklad k nařízení nejnovějšího trestu OPP ihned, aby klientka měla šanci zapracovat na předchozích trestech.

Výkon všech uložených trestů byl nařízen ve prospěch stejného poskytovatele. Klientka tedy měla možnost plynule odpracovat všechny tresty. Kromě vypočítané nutné docházky nebyl s klientkou dohodnut konkrétní harmonogram výkonu trestu, jelikož to povaha práce u poskytovatele neumožňuje. Klientka vykonala první trest ve výši 120 hodin a začala s výkonem druhého trestu, ze kterého odpracovala celkem 17 hodin. Následně se přestala k poskytovateli dostavovat. PMS jí tedy zaslala výzvu k nástupu výkonu trestu OPP, kterou si převzala, ale nijak na ni nereagovala. Tyto výzvy jí následně byly zaslány ještě dvě. K PMS se dostavila po čtyřech měsících, kdy uvedla, že řešila

vztahové problémy a nebyla schopna se k výkonu trestu dostavovat. Mezitím PMS obdržela celkem tři hlášení od Policie ČR, že klientka opět kradla v několika prodejnách. Dotyčné bylo na konzultaci sděleno, že pokud měla nějaké problémy, mohla se na PMS obrátit a ta by se jí snažila pomoci s jejich řešením. Byla důrazně upozorněna, že pokud ihned nezačne uložené tresty vykonávat, podá PMS návrh na přeměnu, takže toto je její poslední možnost. Slíbila, že již bude trest řádně vykonávat a projeví veškerou požadovanou součinnost.

K výkonu trestu se již od té doby nedostavila, proto podala PMS návrh na přeměnu postupně ve všech uložených trestech. Ty jí také byly přeměněny společně s podmíněným trestem, který měla uložený ještě z dřívější doby. Klientka si následně podala odvolání, které jí bylo zamítnuto jako nedůvodné. Poté ještě kontaktovala PMS písemně z VTOS a žádala ji, aby se přimluvila za to, aby dostala šanci uložené tresty OPP vykonat, to vše však již po právní moci rozhodnutí soudu o přeměně trestů OPP. Celkem byla klientka odsouzena na čtyři a půl roku nepodmíněného trestu.

6.4 Kazuistika 3

Klient C, muž, 46 let, vykonávací řízení – trest OPP

6.4.1 Analýza trestní minulosti

Klient C byl včetně popisovaného trestu soudně trestán celkem 7x. Poprvé byl dvakrát trestán ještě jako mladistvý, následně potom průběžně, počínaje 31 rokem věku. Oba tresty v případě mladistvého byly podmíněné a následně byly amnestovány. Dvakrát byl potrestán podmíněným trestem odnětí svobody, přičemž jeden z těchto trestů mu byl přeměněn na nepodmíněný trest v délce tří měsíců. Trest OPP byl klientovi včetně aktuálního trestu uložen celkem 3x, přičemž první trest ve výši 180 hodin vykonal a další dva tresty OPP běžely současně. Trestná činnost, za kterou byl klient trestán, nebyla nikdy závažná. Jednalo se buď o krádeže, nebo o nehrazení výživného.

6.4.2 Analýza aktuálního trestného činu

Klient byl odsouzen podle § 196/1 TrZ k trestu OPP ve výměře 150 hodin. Jednalo se tedy o neplacení výživného. Za stejnou trestnou činnost byl již klient odsouzen. Zároveň měl souběžně uložený trest OPP ve výměře 300 hodin. Od soudu tedy dostal ještě příležitost odpykat si alternativní trest na svobodě, jelikož v průběhu přípravného řízení

uhradil z žalované částky 10.500,- Kč. Dlužná částka za žalované období byla po úhradě 3.000,- Kč.

Klient byl za neplacení výživného odsouzen celkem 3x, přičemž všechny tyto tresty mu byly uloženy v rozmezí tří let. Jednalo se 1x o podmíněné odsouzení a 2x o trest OPP.

6.4.3 Analýza aktuální životní situace

Klient bydlí v menším městě v rodinném domku, který má ve vlastnictví. Nejedná se o vyloučenou lokalitu, přičemž podle jeho neověřeného sdělení nejsou v soužití s okolím žádné problémy. Ve vztahu k bydlišti nebyla vyhodnocena výraznější rizika. Poplatky na bydlení jsou vzhledem k osobnímu vlastnictví minimální. Klient žije ve společné domácnosti se svojí současnou partnerkou a dvěma malými dětmi, které mají spolu. Z předchozího partnerství má také dvě děti, na něž se vztahuje vyživovací povinnost, kterou si klient průběžně neplní. Měsíční výše výživného činí 2.000,- Kč.

Na konzultaci klient uvedl, že se živí jako OSVČ. Vzhledem k tomuto faktu jsou jeho příjmy téměř nedoložitelné. On sám nesdělil, jaký je průměrný měsíční výdělek. Na dotaz, zda je jeho příjem tak nízký, že nedokáže zaplatit každý měsíc výživné, uvedl, že jeho bývalá partnerka utratí výživné za alkohol a na děti z toho nejde žádná částka. Kromě dlužného výživného má ještě další pohledávky v podobě úvěrů, které by podle něho neměly přesahovat 100.000,- Kč.

6.4.4 Spolupráce klienta s Probační a mediální službou

Klient měl ještě před uložením aktuálního trestu OPP uložen další trest za stejnou trestnou činnost. Ten byl ve výši 300 hodin uložen přibližně šest měsíců předtím a byl s klientem předjednan na PMS. V době, kdy byl klientovi uložen současný trest OPP, měl z něj vykonáno 100 hodin, přičemž poskytovatel hodnotil spolupráci s ním jako dobrou. I druhý trest OPP byl předjednan, přičemž vzhledem k dosavadní spolupráci v již probíhajícím trestu nebyl důvod k jeho nedoporučení. Klient s PMS řádně spolupracoval, dostavoval se na domluvené konzultace a souhlasil s uložením dalšího trestu OPP.

Po uložení trestu se dostavil na PMS, kde byl znovu řádně poučen o svých právech a povinnostech v rámci jeho výkonu. Poskytovatel byl domluven v místě jeho bydliště. Jednalo se o jiný subjekt než v případě prvního trestu OPP, jelikož pro klienta nebyl dostatečný objem práce. Bylo dohodnuto, že klient bude primárně vykonávat první trest

a v případě, že pro něho nebude v zimním období dost práce, bude paralelně vykonávat trest druhý. Jelikož dohodnutí podmínek výkonu druhého trestu proběhlo na podzim, dosvědčil první z poskytovatelů, že nemá pro klienta dostatek práce a ten může zatím vykonávat trest druhý.

Klient se v následujícím období nedostavil k výkonu žádného z uložených trestů. Byla mu proto opakovaně zaslána výzva k zahájení výkonu trestu, na základě které následně kontaktoval PMS telefonicky a sdělil, že má mnoho práce, proto se nestihl dostavit k poskytovateli. Slíbil, že v nejbližší době s výkonem trestu začne, což se nestalo. Klient ještě několikrát kontaktoval PMS s tím, že s výkonem trestu v nejbližší době začne, respektive bude pokračovat, ale nikdy se tak nestalo.

Následně PMS kontaktoval poskytovatel od druhého trestu OPP, který sdělil, že si klient dohodl podmínky nástupu a v nejbližších dnech s výkonem trestu započne. Klient se v dohodnutém termínu k výkonu trestu dostavil, nicméně po hodině práce bez omluvy odešel z pracoviště a již se nevrátil. V následujících dnech poskytovatele nekontaktoval a nijak se za vzniklou situaci neomluvil. Zástupce poskytovatele uvedl, že by neměl problém s klientem pokračovat ve spolupráci, kdyby dokázal nastalou situaci odůvodnit, což se nestalo.

PMS tedy podala návrh na přeměnu trestu na nepodmíněný. Mezitím vypršela lhůta pro výkon prvního trestu OPP, PMS tedy sdělila soudu, že ho klient v zákonné lhůtě nevykonala a navrhuje jeho přeměnu. Soud následně klientovi zbytky obou trestů přeměnil, přičemž v odůvodnění bylo mimo jiné uvedeno, že výkon jedné hodiny z uloženého trestu je pohrdání soudem, PMS i trestem samotným. Celkem byl klient odsouzen k 349 dnům nepodmíněného trestu.

6.5 Kazuistika 4

Klient D, muž, 31 let, vykonávací řízení – trest OPP

6.5.1 Analýza trestní minulosti

Klient D má vzhledem ke svému relativně nízkému věku bohatý trestní rejstřík. Celkem byl zatím trestán 12x. Poprvé byl odsouzen ve dvaceti letech, další tresty následovaly průběžně. Klient byl celkem 6x ve VTOS, přičemž se většinou jednalo o přeměnu nevykonaného alternativního trestu, případně o souhrnný trest v případě, že klient nadále pokračoval v trestné činnosti. Z alternativních trestů byl klientovi 2x

uložen peněžitý trest, který nevykonal, 2x byl podmíněně odsouzen, z toho 1x mu byl trest přeměněn, 1x mu byl uložen trest domácího vězení, který mu byl také přeměněn, a 4x mu byl uložen trest OPP, který mu byl 2x přeměněn. Jeden nepodmíněný trest byl klientovi amnestován.

Z opisu rejstříku trestů klienta vyplývá, že se jedná o recidivistu, který má problém s plněním svých uložených povinností a nevyužívá šance, které mu justiční systém umožňuje.

Trestná činnost, kterou klient páchal, se nejčastěji týkala majetku (krádeže), dále pak maření výkonu úředního rozhodnutí (jízda bez řidičského oprávnění) a v prvopočátcích trestné činnosti také nedovolené výroby a nakládání s omamnými a psychotropními látkami.

6.5.2 Analýza aktuálního trestného činu

Klient byl odsouzen podle § 337/1a TrZ k souhrnnému trestu OPP ve výměře 300 hodin. Jednalo se o řízení bez řidičského oprávnění, přičemž klient pravidelně auto využíval a jezdil s ním po městě. V této době byl navíc ve zkušební době podmíněného odsouzení za krádež. Předchozí tresty postihla amnestie prezidenta republiky v roce 2013. Klientovi byl kromě trestu OPP uložen také zákaz řízení na dobu 24 měsíců. Jelikož podobných zákazů měl klient za poslední roky uloženou celou řadu a zároveň se na tento typ trestu amnestie nevztahovala, nesměl klient v době uložení trestu řídit přibližně dalších 12 let. Trestným činem nevznikala škoda na majetku, nebyla mu tedy uložena žádná náhrada škody.

6.5.3 Analýza aktuální životní situace

V době, kdy se dostavil klient na PMS, pracoval jako prodejce na poutích. Sdělil, že má mnoho práce, jelikož je sezona a on musí objíždět všechny akce, aby si vydělal peníze. Prodával standardní zboží, které je na podobných akcích ve stáncích k dostání. Tuto práci vykonával bez jakéhokoliv dokladu pro někoho dalšího. Jeho příjem nebyl ani 10.000,- Kč měsíčně.

Při začátku výkonu trestu OPP měl klient mladou přítelkyni, která ještě studovala střední školu. U té také bydlel. Podle jeho slov s tím její rodina problém neměla, přestože znala jeho kriminální minulost. Klient uváděl, že ačkoliv má za sebou mnoho odsouzení, nyní má zázemí, kterého si cení a již nechce do VTOS.

V průběhu výkonu trestu OPP byl klientovi přeměněn podmíněný trest, který porušil trestnou činností vztahující se právě k aktuálnímu trestu. Klient tedy musel na 8 měsíců do VTOS, přičemž jeho přítelkyně na něho po tuto dobu čekala. Po propuštění si nejdříve našel novou práci na školním statku, následně ho ale srazil autobus a on nemohl nějakou dobu pracovat. V té době se s ním rozešla přítelkyně, čímž přišel o veškeré zázemí.

Následně si po uzdravení našel novou práci formou brigád a také partnerku, se kterou se zanedlouho oženil. Partnerka je o více než 20 let starší než klient, nezaměstnaná a má za sebou také trestní minulost.

Klient má mnoho dluhů, ale přehled o věřitelích a přesných částkách nemá. Je ale pravděpodobné, že dlužné pohledávky jsou v řádech statisíců a velmi rychle narůstají. Jedná se o nesplacené úvěry, dluhy z trestné činnosti, dluhy na pojištění a nezaplacené náklady trestních řízení.

Nejvyšší dosažené vzdělání klienta základní, přičemž toto ukončil v 7. ročníku. Z tohoto hlediska je v kombinaci s trestní minulostí dlouhodobě téměř nezaměstnatelný. Je zde tedy riziko opakování recidivy a obtížné zařazení do běžného života.

6.5.4 Spolupráce klienta s Probační a mediální službou

Klientovi byl uložen trest OPP ve výměře 300 hodin rozsudkem. Předjednán tento trest nebyl. Vzhledem k minulým trestům zde hrozilo riziko jeho nevykonání.

Spolupráci s PMS klient zahájil řádně. Vzhledem k jeho bezprostřednosti a vystupování působil velmi věrohodně. Byl řádně poučen o výkonu trestu OPP a byl domluven poskytovatel, pro kterého bude pracovat. Po nařízení trestu začal klient s jeho výkonem a odpracovával jej vždy pouze po několika hodinách, což omlouval různými brigádami a přivýdělkami.

Když měl vykonaných 28 hodin, musel nastoupit do VTOS kvůli přeměněnému podmíněnému trestu. Po tuto dobu se mu dvouletá lhůta pro výkon trestu ze zákona přerušila. Po propuštění z VTOS se opět řádně přihlásil na PMS a znovu započal výkon uloženého trestu OPP. Následně vinou úrazu hlavy po střetu s autobusem nemohl nějakou dobu pracovat. O přerušení lhůty ze zdravotních důvodů ale nepožádal, ačkoliv přišel přibližně o dva měsíce. Následně požádal PMS o změnu poskytovatele, jelikož mu následky úrazu nedovolily vykonávat fyzicky náročnou práci. Byl proto vybrán

poskytovatel, pro kterého mohl klient pracovat. Sem se dostavoval pouze sporadicky, přičemž vždy odpracoval pouze dvě hodiny. Když mu byla zaslána výzva k nástupu, dostavil se ihned i s manželkou na PMS, kde oba omlouvali jeho absenci u poskytovatele špatnou finanční situací a nutností zabezpečit chod domácnosti. Klient navrhl, zda by mohl trest vykonávat společně s dalšími lidmi včetně manželky, aby měl vykonaných více hodin. Bylo mu sděleno, že trest musí vykonávat sám, osobně, bezplatně a ve svém volném čase. Také byl důrazně upozorněn, že dvouletá lhůta pro výkon trestu je více než dostatečná a pokud trest nevykoná, bude mu přeměněn.

V následujícím období se dostavoval klient na středisko PMS z vlastní iniciativy alespoň 1x týdně. Zde se snažil domluvit na možnostech, jak naložit s blížící se lhůtou pro výkon trestu OPP. K výkonu samotnému se stále téměř nedostavoval, následně přestal trest vykonávat úplně. Na konci lhůty PMS požádala soud, zda dá klientovi ještě šanci trest vykonat, jelikož měl v průběhu zákonné lhůty úraz, kdy vykonávat nemohl. Soud s tímto souhlasil a odročil veřejné zasedání o dva měsíce. Klient se již ale k výkonu trestu nedostavil a na PMS přišel až těsně před vypršením prodloužené lhůty. Sdělil, že má další zdravotní problémy a půjde pravděpodobně na operaci. Přislíbil doložení lékařské dokumentace, což již neučinil.

PMS následně zaslala soudu aktuální zprávu, v níž navrhla přeměnu trestu OPP na trest nepodmíněný, přičemž v případě zdravotních komplikací by si klient mohl požádat o odklad ze zdravotních důvodů. Soud následně klientovi přeměnil nevykonaný zbytek trestu OPP na 228 dní nepodmíněného trestu.

6.6 Kazuistika 5

Klient E, muž, 26 let, vykonávací řízení – trest OPP

6.6.1 Analýza trestní minulosti

Klient E byl včetně aktuálně uloženého trestu OPP trestán celkem 3x. Všechny tři tyto tresty mu byly uloženy v jednom roce, kdy mu bylo 22 let. Jednalo se o dvě podmíněná odsouzení, přičemž druhý z těchto trestů byl souhrnný a rušil první podmíněný trest. Třetím trestem byl aktuální trest OPP.

Pokud jde o páchanou trestnou činnost, poprvé byl klient odsouzen za ublížení na zdraví, kdy se popral se svým vrstevníkem. Další dva tresty, které mu byly uloženy, se týkaly majetkové trestné činnosti, konkrétně krádeží a omezování domovní svobody.

6.6.2 Analýza aktuálního trestného činu

Klient byl odsouzen podle § 205/1a,2 TrZ za přečin krádeže k trestu OPP ve výměře 280 hodin. Trestný čin spáchal spolu s dalšími dvěma lidmi, kteří byli také klienty PMS. Jednalo se o krádež v prostorách školy. Vzniklá škoda činila 7.500,- Kč. Klientovi byla uložena povinnost, aby v průběhu výkonu trestu uhradil škodu trestným činem způsobenou. Klient uvedl, že ke spáchání trestného činu se nechal strhnout kamarády – spolupachateli a také tíživou finanční situací.

6.6.3 Analýza aktuální životní situace

Klient bydlí ve vyloučené lokalitě, kde žije velká koncentrace lidí, kteří páchají nebo v minulosti páchali trestnou činností. Jedná se o sociální bydlení, kdy klient bydlí v malém bytě s celou svojí rodinou, která má deset členů. Bydlení je hrazeno ze sociálních dávek. Faktor bydlení je sám o sobě vysoce rizikový vzhledem k možnému páchání trestné činnosti a k problematickému zapojení do běžného života.

V době uložení trestu byl klient nezaměstnaný, v průběhu spolupráce s PMS chodil na brigády. Nikdy nebyl zaměstnán na smlouvu, pevné pracovní návyky vytvořené neměl. Motivací pro klienta mohla být možnost čistého výpisu z rejstříku trestů, která se nabízela v případě odpracování trestu OPP a osvědčení se ve zkušební době podmíněného odsouzení.

V průběhu výkonu trestu si klient našel přítelkyni, se kterou má nyní dítě, jemuž je přibližně jeden rok. Přítelkyně pobírá rodičovský příspěvek. Bydlí stále ve stejné lokalitě, změna nastala pouze v tom, že mají svůj byt.

V minulosti klient užíval drogy, hlavně marihuanu a pervitin. Jejich další užívání neguje, nicméně vzhledem k tomu, že mu nebyla uložena povinnost, aby se na PMS podrobil testování na návykové látky, nelze toto tvrzení ověřit. Dá se předpokládat, že za drogy klient utratil značné částky, což je také rizikový faktor ve vztahu k majetkové trestné činnosti.

Finanční situace klienta a jeho rodiny není dobrá. Klient je zadlužený, přičemž hlavní část tvoří dluhy z trestné činnosti a náklady na soudní výlohy. Proti klientovi jsou vedeny exekuce, takže jeho dluhy narůstají. Přesnou výši dluhů nelze přesně určit.

6.6.4 Spolupráce klienta s Probační a mediační službou

Trest OPP, který byl klientovi uložen, byl předjednan na PMS. Klient v přípravném řízení řádně spolupracoval a s uložením trestu OPP souhlasil. Vzhledem k malé trestní minulosti klienta a jeho dobré spolupráci neměla PMS důvod uložení trestu OPP nedoporučit.

Po obdržení pověření k výkonu trestu byla klientovi zaslána pozvánka ke konzultaci. Řádně se dostavil, byl znovu poučen o svých povinnostech a bylo domluveno, že bude trest vykonávat ve prospěch Komunitního centra Cheiron T, které se zabývá prací právě s lidmi z vyloučených lokalit a s menšinami. Jelikož sem klient dříve docházel i jako uživatel služeb Komunitního centra, kdy zde provozoval volnočasové aktivity, mělo být eliminováno riziko toho, že nebude trest řádně vykonávat. Zároveň mu bylo umožněno dostavovat se k výkonu trestu až v odpoledních hodinách, mohl tedy stále chodit na brigády a další přivýdělky.

Klient zde vykonal pouze několik hodin, takže následně byla ze strany poskytovatele ukončena spolupráce. Mezitím byl klient opakovaně vyzván, aby začal uložený trest řádně vykonávat. Následně se dostavil na PMS a omluvil se za špatnou spolupráci, jelikož je přítelkyně těhotná a on se musí starat o rodinu. Byl dohodnut nový poskytovatel, kam bude klient docházet. Tam by mohl vykonat trest rychle a mít ho odpracovaný v době, kdy se mu narodí potomek. K novému poskytovateli se klient dostavoval také velmi sporadicky a počet odpracovaných hodin narůstal velmi pomalu. Pracovníky PMS byl opakovaně viděn, jak tráví volný čas v parku s dalšími lidmi z okolí jeho bydliště, zároveň zde bylo také podezření na užívání drog nebo jiných návykových látek.

Tři měsíce před koncem lhůty pro výkon trestu s ním spolupráci ukončil i druhý poskytovatel. PMS chtěla následně podat návrh na přeměnu trestu OPP na trest nepodmíněný, ale klient se znovu dostavil na PMS, kde sdělil, že nyní již bude trest řádně vykonávat a již má domluveného dalšího poskytovatele. Zároveň se byl omluvit přímo soudci, kterému vysvětlil, že se stal otcem a nemůže si dovolit nastoupit do VTOS. PMS s klientem tedy potřetí sepsala podklad pro nařízení trestu k jinému poskytovateli. Do konce lhůty pro výkon trestu zde vykonal klient celkem 56 hodin, takže PMS navrhla soudu přeměnu zbytku trestu na nepodmíněný. Soud nicméně klientovi prodloužil lhůtu

pro výkon trestu OPP o dalších šest měsíců za současného vyslovení dohledu. Klient se dostavil na PMS, kde bylo dohodnuto, že bude trest intenzivně vykonávat a každé dva týdny se dostaví na středisko PMS, kde bude referovat o výkonu trestu a aktuální situaci. Zároveň byl klient důrazně upozorněn, že již dostal mnoho šancí a tato je opravdu poslední.

Od té doby se již klient nedostavil a z uloženého trestu vykonal pouze dalších sedm hodin. PMS proto znovu navrhla soudu přeměnu trestu OPP na nepodmíněný. Soud tento návrh akceptoval a klientovi byl trest OPP přeměn na 177 dní nepodmíněného trestu.

Závěr a shrnutí kazuistik

Případy popsané v jednotlivých kazuistikách byly vybrány tak, aby na základě jejich porovnání a vyhodnocení klíčových znaků bylo možno vyhodnotit určité problematické aspekty agendy OPP. Autor se zároveň snažil vybrat takové případy, které nejsou vzájemně totožné a postihují co nejširší spektrum problematických faktorů. Samotné vyhodnocení kazuistik a jejich porovnání s dalšími informacemi získaných v této diplomové práci bude provedeno v kapitole výsledky a diskuze.

6.7 Rozhovor

Rozhovor s vedoucí střediska PMS v Táboře Mgr. Alicí Bartáčkovou:

1. Jaký podíl představuje trest OPP v počtu všech případů na vašem středisku?

„Výkon trestu OPP a jeho předjednání tvoří přibližně polovinu celkového nápadu střediska. Ukládání tohoto trestu je oproti ostatním okresům v Jihočeském soudním kraji více frekventované. Možná je to tím, že v našem okrese většina soudců dává přednost ukládání alternativních trestů před VTOS, a také máme velmi dobře nastavenou spolupráci s Okresním soudem v Táboře, kdy organizujeme pravidelná setkání se soudci a řešíme osobně problémy, které v jednotlivých případech vznikají.“

2. Kolik spisů trestu OPP máte v současné době evidovaných?

„V současné době máme evidovaných přibližně 120 spisů. To je v této agendě nejvyšší nápad, který jsme na našem středisku kdy měli. Pokud k tomu připočítáme něco okolo padesáti předjednání trestu OPP za rok, je to opravdu velký počet

klientů na jednoho pracovníka. Samozřejmě je nutné si uvědomit, že ne se všemi spisy se aktivně pracuje. Někteří klienti jsou ve VTOS a někteří se na PMS nikdy nedostaví, takže kromě nutné administrativy s nimi nikdy nenavážeme spolupráci. „

3. Nemůže tedy agendu OPP vykonávat více pracovníků?

„Jsem si vědoma toho, že tento stav není vůbec ideální. Ale bohužel na středisku jsou pouze čtyři pracovníci a všichni jsou přetížení. Takže dokud nebude zlepšena personální situace, která je obecně v PMS špatná, jen těžko s tímto problémem lze něco dělat.“

4. Jaký je v tomto kontextu podle Vás optimální počet spisů na jednoho pracovníka?

„Za optimální počet spisů na pracovníka považuji maximálně padesát spisů. V tomto počtu je možné optimálně trest předjednat, správně vyhodnotit rizika u pachatele, spolupracovat s dalšími institucemi a poskytovateli a v neposlední řadě pomáhat pachatelům v řešení jejich problémů a motivovat je tak k vedení řádného života. Pokud standardní počet spisů na pracovníka porovnáme například s Norskem, pak tam mají pracovníci na starosti okolo patnácti klientů. Navíc je zde obecně větší podpora sociálního systému, takže zařazení klientů zpět do běžného života funguje úplně na jiné úrovni.“

5. Jaké jsou kromě přetíženosti pracovníků další problematické faktory v této agendě?

„Jako problematické aspekty v agendě vnímám nevhodné uložení tohoto trestu například osobám závislým na návykových látkách nebo alkoholu. Problém nastává také při uložení trestu osobám bez pracovních návyků nebo bez příštířeší. Těmito, ale i mnoha dalšími faktory je pak ovlivněna celková efektivita výkonu tohoto trestu. Jako problém můžeme vnímat také nedostatečné legislativní a metodické změny, které se sice dějí, ale je to velmi pomalý proces.“

6. Jak hodnotíte tyto legislativní a metodické změny?

„Legislativní a metodické změny vnímám pozitivně. Je to krok správným směrem, ke kterému je rozhodně potřeba doplnit také kvalitní zázemí pro pracovníky. To se opět vracíme k nutnosti navýšení počtu pracovníků na střediscích. Přínosem

do budoucna by bylo zjednodušení celého procesu a jeho celé zrychlení. Bohužel je to běh na dlouhou trať. Pozitivem by bylo také zvýšení pravomocí pracovníků PMS. To by určitě vedlo k zefektivnění práce s klienty.“

Uvedený rozhovor bude v konečném hodnocení sloužit spíše jako možnost porovnání získaných informací s názorem třetí osoby, která dlouhodobě pracuje v PMS. Bude možné získané informace potvrdit, případně odůvodnit vzniklý rozpor mezi získanými daty a názorem vedoucí střediska PMS v Táboře.

7 Výsledky a diskuse

Na základě získaných dat a informací bude v této kapitole provedena komparace a vyhodnocení s následnými návrhy opatření a změn v praxi PMS.

7.1 Kazuistiky

V rámci pěti porovnávaných kazuistik zkoumal autor čtyři muže a jednu ženu ve věkovém rozmezí 26-47 let. Ve všech případech se jednalo o lidi, kteří již byli v minulosti trestáni. Kromě klienta E v kazuistice 5 měli všichni trest OPP uložen již v minulosti, přičemž alespoň 1x ho vykonali. Skutečnost, zda v minulosti klient trest OPP vykonal, by měla být jedním z hlavních kritérií při předjednávání a doporučování trestu OPP. Všechny klienty kromě klienta E bychom mohli označit za recidivisty, jelikož páchají trestnou činnost opakovaně a PMS je měla v evidenci vícekrát. Z popsaných případů můžeme soudit, že šance na nápravu a návrat do normálního života je velmi snižená, což dokazuje i to, že první čtyři klienti již byli v minulosti ve VTOS, přesto nevyužili svoji šanci zůstat na svobodě a do vězení se vrátili, a to navzdory tomu, že jsou již ve středním věku, kdy se celá věc nedá považovat za „nerozum nebo nerozvážnost.“ Pátý klient ve VTOS nikdy nebyl, ale vzhledem k tomu, že jeho věk je poměrně nízký, první tři odsouzení proběhla v jediném roce a klient uložený trest OPP nevykonal, lze se domnívat, že do budoucna bude jeho motivace k vedení řádného života minimální.

Dva z klientů byli odsouzeni k trestu OPP za přečin krádeže podle § 205 TrZ, další dva měli trest uložený za přečin zanedbání povinné výživy podle § 196 TrZ a jeden klient měl trest uložen za přečin maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 337 TrZ. Ve všech případech se tedy jedná o přečiny, což jsou trestné činy s horní hranicí nepřesahující 5 let. Zároveň všichni klienti měli uložen podmíněný trest, v jehož zkušební době současnou trestnou činnost spáchali. Soud tedy postupoval v souladu s trestními předpisy, takže v těchto případech byl trest OPP považován za přísnější než podmíněné odsouzení. Dotyční tak dostali šanci zůstat na svobodě a vyhnout se VTOS. Všem klientům byl uložen trest OPP v horní polovině sazby, tedy od 150 do 300 hodin.

Aktuální životní situace a především rodinné zázemí bývá často velkou motivací pro klienty, aby se snažili vést řádný život a vyhnuli se VTOS. Nejsilnějším motivem v tomto případě bývají potomci. Klient A o svoji rodinu přišel a nyní žije ve vyloučené

lokalitě bez silnějších sociálních vazeb a bez potřebného zázemí včetně finančních prostředků. Podobně je na tom klientka B, která navíc bydlí v garáži a její partner ji fyzicky týrá. Zde lze těžko předpokládat, že by motivace pro vykonání uloženého trestu OPP plynula z touhy nepřijít o bydlení, zaměstnání a zůstat se svojí rodinou.

Klienti D a E mají společně to, že jsou nezaměstnaní, ale mají rodinu, přičemž především klient E má motivaci v tom, že se mu narodil potomek v průběhu lhůty pro výkon trestu. Klient D je bezdětný, ale jelikož se v průběhu trestu OPP oženil, dá se i toto považovat za možný impulz k vykonání trestu.

Nejlépe by mohla být hodnocena situace u klienta C. Ten má s novou partnerkou děti, pracuje a má kvalitní bydlení, takže by se dala jeho životní situace hodnotit jako uspokojivá. Klient je sice zadlužený, ale vzhledem k příjmům je možné situaci postupně řešit a v případě vykonání trestu OPP a pravidelného hrazení výživného by již nadále neměl klient mít problémy se zákonem.

U klientů A, C a E byl uložený trest OPP předjednaný a následně uložen trestním příkazem. Při předjednání bylo postupováno podle metodického standardu PMS, nicméně chyběla zde komunikace s poškozenými, což se dá považovat za pochybení ze strany probačního pracovníka. Na výsledný trest OPP a na průběh spolupráce klienta s PMS to však vliv nemělo. U všech těchto klientů byl trest doporučen, protože PMS nenašla větší důvody pro jeho nedoporučení. Jelikož je zde důležitý především souhlas klienta, jeho zdravotní způsobilost a časové možnosti pro vykonání trestu OPP, nelze brát v úvahu subjektivní pohled na věc ze strany PMS. Zde můžou být sice popsána rizika, která plynou například z aktuální životní situace klienta, ale jen těžko lze trest nedoporučit například na základě toho, že klient nemá pracovní návyky.

V případě klientky B a klienta D tresty OPP předjednané nebyly. Lze se domnívat, že v případě klientky B by mohl být doporučen v případě dobré spolupráce pouze první trest, ostatní tři uložené tresty OPP včetně aktuálního trestu by doporučené nebyly, jelikož klientka nespolupracovala a uložený trest řádně nevykonávala. Doporučení trestu u klienta D také nelze předpokládat, jelikož dřívější spolupráce s ním byla na špatné úrovni, klient byl mnohokrát trestán, pobýval ve VTOS a dřívější tresty OPP mu byly přeměněny. V případě klientky B pak lze hovořit o řešení na samé hranici možností trestního systému, když jí za stejnou činnost byly uloženy zároveň čtyři tresty OPP, aniž by při jejich výkonu řádně spolupracovala. Je zde vidět problém v ukládání nepředjednaných trestů.

V popisovaných případech klienti spolupráci s PMS alespoň navázali, což není vždy pravidlem.

Spolupráce všech pěti klientů s PMS probíhala zpočátku na ucházející úrovni. To platilo do chvíle, kdy bylo sjednáno místo výkonu trestu a sepsán podklad pro vydání usnesení pro nařízení trestu OPP. V této fázi přestal spolupracovat klient A, který již od této chvíle nebyl v kontaktu ani s PMS, ani s poskytovatelem. Klient C přestal s PMS spolupracovat v průběhu výkonu trestu, kdy přestal uložené tresty vykonávat, respektive se dostavil a vykonal pouze jednu hodinu. Po několika výzvách již s PMS ani poskytovatelem nekomunikoval a proti následné přeměně trestu se neodvolal, takže nelze určit, zda tresty přestal vykonávat dobrovolně nebo zda ho k tomu vedly jiné důvody.

Klientka B a klienti D a E komunikovali s PMS až téměř do konce lhůty pro výkon trestu, respektive do jeho přeměny, ačkoliv trest řádně nevykonávali. Lze předpokládat, že jejich jednání bylo z části účelové (když především častá docházka na PMS spojená s tím, že klient trest bez zjevných důvodů nevykonává, bývá za účelovou považována). Tito klienti se kvůli takovému jednání často bez vykonání podstatné části uloženého trestu dostanou až na konec lhůty pro jeho výkon. A pokud si včas neuvědomí, že již opravdu musí začít trest vykonávat, je jim následně na konci lhůty přeměněn.

Na základě předložených kazuistik lze konstatovat, že při ukládání trestu je vhodné zhodnotit trestní minulost klienta a řádně s ním řešit jeho aktuální životní situaci s ohledem na výkon trestu OPP a možné páchaní trestné činnosti. Pokud jde o předjednávání a následné doporučení trestu OPP, je při porovnání se statistikami vykonatelnosti zřejmé, že u předjednaných a doporučených trestů je vyšší vykonatelnost než u trestů nepředjednaných a především nedoporučených. Ovšem z kazuistik je zřejmé, že ani doporučení trestu ze strany PMS nezaručuje následné vykonání trestu ze strany klienta. Lze ho ovšem považovat za jeden z nástrojů k zefektivnění vykonatelnosti ukládaných trestů OPP. Z kazuistik je také zřejmé, že věk není zásadním kritériem při úvahách o tom, zda klient trest vykoná či nikoliv. Pokud jde o pohlaví klientů, bylo by velmi těžké hodnotit a sestavovat statistiky na základě tohoto kritéria, jelikož drtivou většinu klientů, kteří mají uložený trest OPP, tvoří muži. Jelikož se jedná o kvalitativní nástroj výzkumu, je nutné si uvědomit, že se jedná pouze o několik konkrétních případů, na kterých je demonstrován konkrétní průběh výkonu trestu a spolupráce PMS s klientem

v praxi. Stejně by mohly být popisovány případy, kdy klient trest řádně vykoná ve velmi krátké době po jeho nařízení, aniž by ho PMS musela vyzývat k nástupu výkonu trestu.

7.2 Statistiky a rozhovor

V praktické části práce jsou graficky zachycena druhotná data získaná ze statistik PMS. Ty se týkají ukládání a vykonatelnosti trestu OPP na středisku PMS v Táboře a v Jihočeském soudním kraji.

Ze zaznamenaných výsledků vyjadřujících nápad v agendě OPP na středisku PMS v Táboře je zřejmé, že počet spisů evidovaných za rok na jednoho pracovníka se pohybuje v rozmezí od 87 do 141 spisů. Toto číslo zahrnuje jak počet uložených trestů OPP, tak jejich předjednání. Názoru Mgr. Bartáčkové, podle které je doporučovaný maximální počet spisů na pracovníka v počtu 50, se tak blíží pouze nápad za rok 2013, kdy ukládání trestu OPP výrazně ovlivnila amnestie prezidenta republiky.

Mgr. Bartáčková v rozhovoru také potvrzuje další informaci vyplývající z kazuistik, a to že je důležité předjednání trestu OPP a že by soudy měly více dbát na doporučení pracovníků PMS, případně střediska PMS předjednáním trestu přímo pověřovat. Na středisku PMS v Táboře se téměř 100% předjednání přiblížil rok 2013, kdy nebyly předjednány pouze tři uložené tresty OPP. Zde je opět nutné vzít v úvahu amnestii a skutečnost, že jak soudci, tak pracovníci PMS, měli podstatně méně práce než v jiných letech. Uvedené počty svěřených případů na jednoho pracovníka potvrzují přetíženost nejen probačních pracovníků, ale i soudců, která se odráží na výsledné práci s klienty.

Z rozhovoru je také patrné, že vedoucí střediska vítá legislativní a metodické změny, které byly popsány v teoretické části této práce. Statisticky zatím nelze tyto změny vyhodnotit, jelikož ještě neuběhla dostatečná doba pro vykonání uložených trestů. Paradoxně nejvíce znevýhodnění budou touto změnou řádně zaměstnaní klienti, kteří budou mít výši trestu v horní polovině sazby, a nebude pro ně jednoduché výkon trestu propojit s pracovními povinnostmi.

7.3 Návrhy a doporučení

Na základě vyhodnocení získaných dat a informací lze učinit doporučení k další praxi PMS v agendě trestu OPP.

V rámci přípravného řízení by bylo vhodné, aby soudy pověřovaly PMS předjednáním trestu OPP v co nejvíce možných případech, přičemž by braly na vědomí doporučení probačních pracovníků a neukládaly trest i přes jejich nedoporučení. Předjednání trestu OPP by mělo sloužit k selektování nevhodných adeptů na uložení tohoto trestu, přičemž by nemělo být nejdůležitějším kritériem to, zda klient s uložení trestu souhlasí a zda je způsobilý k výkonu trestu po zdravotní stránce. Soudy by této možnosti neměly zneužívat ke zjednodušení a snížení své práce.

V rámci vykonávacího řízení by měla být sjednocena spolupráce se soudy a poskytovateli. Nejednotnost ve spolupráci vede ke znevýhodnění některých klientů, kteří mohou být poskytovatelem propuštěni po jednom porušení dohodnutých podmínek. Oproti tomu některým poskytovatelům je jedno, jak se klient k výkonu trestu dostavuje, a spoléhají na jednání PMS a soudu. S tím je spojeno nejednotné rozhodování soudů, především v otázkách přeměny trestu, kdy někteří soudci přeměňují trest OPP na nepodmíněný ihned při jeho porušení, zatímco jiní dávají klientům opakovaně šance na jeho výkon. Tyto nejednotnosti způsobují u klientů zmatek a vzniká problém orientovat se v podmínkách výkonu uloženého trestu. Navíc pokud klienti zjistí, že některý z poskytovatelů má mírnější podmínky než poskytovatel, u kterého pracují, chtějí změnit místo výkonu trestu i bez zjevného důvodu.

Dalším bodem, který by se měl do budoucna změnit, je proces při předjednávání místa výkonu trestu. Tento proces je zdoluhavý, klient nemá jistotu, za jak dlouho mu bude trest nařízen, musí se opakovaně dostavovat na středisko PMS kvůli podepisování několika papírů a přidělová práci jak soudcům, tak probačním pracovníkům. Nástrojem pro zjednodušení by byla možnost, aby probační pracovníci mohli přímo nařizovat výkon trestu OPP pro určitého poskytovatele, přičemž toto nyní dělá soud usnesením na základě podkladu pro nařízení sepsaného s klientem. Tato změna je otázkou legislativy, takže ji nelze v nejbližší době očekávat.

Již zmiňovaným problémem je přetíženost soudců a pracovníků PMS. V případě rozdělení nápadu mezi více pracovníků by vznikl prostor pro práci s klientem, čímž by se mohl zefektivnit výkon trestu. PMS by mohla pomoci řešit klientům jejich problémy a mohla by efektivněji kontrolovat výkon trestu OPP nejen na středisku PMS, ale také v terénu přímo u poskytovatelů. Proto by bylo vhodné navýšit počet probačních úředníků, mezi které by byla rozdělena agenda OPP.

8 Závěr

Probační a mediační služba je vykonavatel státní správy, z tohoto důvodu si autor zvolil činnost této organizace v agendě trestu obecně prospěšných prací jako téma diplomové práce, jelikož toto koresponduje s oborem Veřejná správa a regionální rozvoj, který autor studuje.

Autor v souladu se zvoleným cílem zpracoval práci v rovině teoretické s vyhodnocením praktických dopadů v činnosti PMS. Postavení PMS jako orgánu státní správy je upraveno zákonem o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů a promítá se zde rovněž trestní zákoník, trestní řád a zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Úlohou orgánu PMS je zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností. V praxi se jedná o propojení sociální práce a práva, kde zaměstnanec musí v práci s klienty vycházet z vyváženosti obou přístupů. Vytváří se tak zcela nová multidisciplinární profese v systému trestní justice.

V praktické části práce se autor zaměřil na vyhodnocení získaných dat týkajících se ukládání a vykonatelnosti trestu OPP na středisku PMS v Táboře a také v Jihočeském soudním kraji v období let 2010-2014. Z vyhodnocení vyplývá, že obecně ukládání trestu obecně prospěšných prací narůstá. Za výjimečnou situaci lze považovat rok 2013, kde udělená amnestie prezidentem republiky výrazně ovlivnila výkon všech soudem uložených trestů. Uložené tresty obecně prospěšných prací byly všechny zrušeny. Na základě vyhodnocení počtu uložených obecně prospěšných prací lze usoudit také na situaci, že vytiženost probačních pracovníků v této agendě je poměrně vysoká. Pokud v následujících letech bude pokračovat trend nárůstu počtu případů v agendě OPP, bude nutné přijmout příslušná opatření, týkající se zejména vnitřní reorganizace práce a uvažovat o rozšíření počtu zaměstnanců vykonávající práci s klienty. Ze zpracovaných grafů vyplývá, že vyšší vykonatelnost je u předjednaných a doporučených trestů. Z pohledu autora by bylo vhodné, aby soudy více pověřovaly střediska PMS předjednáním tohoto trestu, přičemž probační pracovníci by měli případ zpracovat komplexně se znalostí všech specifík, možností a schopností klienta. Takovýto postup před projednáním celého případu by soudům značně usnadnil práci a pro klienty, kteří chtějí spolupracovat a mají zájem vykonat alternativní trest tímto způsobem. Fakticky by takový přístup klienta demonstroval předem jeho zájem o nápravu jeho jednání a možnost pohlížet na výkon trestu z jiného úhlu pohledu, kde by bylo možné apelovat na zejména uvědomělý

a odpovědný přístup takového člověka. Z jednotlivých kazuistik vyhodnocených autorem práce vyplývá, že právě forma předjednání by mohla usnadnit klientům vykonat uložený trest tak, aby nemuselo dojít k následnému uložení trestu faktického. Z vyhodnocení 5 vybraných kazuistik vyplývá, že se jednalo o klienty, kterým byl z různých důvodů uložený trest OPP přeměněn. Tyto případy byly sledovány z konkrétních úhlů pohledu a porovnávány ve vzájemných souvislostech. Z konečného zjištění vyplývá, že ne všechny příčiny porušování výkonu trestu OPP je možné objektivizovat. Toto platí především pro aktuální životní situaci klientů v porovnání s vykonatelností trestu OPP. Nelze říci, že by klienti s dobrým rodinným a finančním zázemím vykonávali trest OPP poctivěji než klienti žijící ve zhoršených podmínkách. V tomto směru však autor vidí potenciál pro další práci s klienty, kdy lze jejich aktuální životní situaci řešit nejen v kontextu k uloženému trestu, ale také se aktivně snažit o její zlepšení a odstranění příčin, které ji způsobily. Pomoci k tomu mohou organizace spolupracující s PMS, především pak sociální kurátoři, psychologické poradny a psychiatrická zařízení, která mohou řešit například závislosti klientů a v neposlední řadě také zprostředkování finančního a dluhového poradenství, jelikož všichni zkoumaní klienti měli dluhy, které nebyly řešeny. Rozšířená práce s klienty však naráží na personální problém, a to nejen v rámci PMS, ale i dalších organizací. Shodně identifikovala popsané problémy v práci probační a mediační služby také Mgr. Bartáčková.

Z vyhodnocení získaných poznatků teoretické a praktické části vyplývá zejména časová náročnost celého procesu práce s klientem při zajištění výkonu trestu OPP od předjednání až po jeho výkon. Je vyžadován profesionální přístup zaměstnance zejména ve vztahu k jeho znalostem, schopnostem a sociálním dovednostem, které musí v práci s klienty uplatňovat. Situace je zároveň náročná i pro klienta, který se musí opakovaně dostavovat na středisko PMS, často pouze kvůli podepsání dokumentů, čímž klesá jeho motivovanost k vykonávání uloženého trestu. S tím je spojeno nejednotné rozhodování soudů při ukládání trestů, což vede k určitému poškozování nebo zvýhodňování některých klientů.

Autor proto do budoucna navrhuje změny a opatření v několika rovinách. Základními změnami jsou legislativní úpravy. Je nutné celý proces zjednodušit a urychlit, k čemuž může pomoci rozšíření pravomocí probačních pracovníků, kteří by měli možnost výkon trestu OPP rovnou nařizovat. Zároveň by měly soudy brát PMS jako rovnocenného

partnera, respektovat předkládané návrhy a co nejvíce spolupracovat. Další změny by měly nastat v rámci PMS jako organizace a to především ve vytíženosti pracovníků. Autor navrhuje, aby byl stanoven maximální možný počet spisů, který může být veden na jednoho pracovníka. V tomto kontextu je nutné rozšíření počtu zaměstnanců. Poslední oblastí, kde by měly být učiněny změny, je spolupráce s poskytovateli výkonu trestu OPP. Vykonavatelům veřejné správy jako jsou obce nebo správy měst by zákon ukládal, aby poskytovali výkon trestu OPP. Neziskové organizace by v případě poskytování místa pro výkon trestu dostávaly finanční příspěvky, což by je pro tuto činnost motivovalo. Všechny tyto změny by měly přispět k zefektivnění výkonu trestu OPP, zjednodušení celé agendy a zvýšení jeho vykonatelnosti.

Přes všechna navržená opatření je důležité si uvědomit, že klienti PMS jsou lidé, kteří i přes veškeré úsilí probačních pracovníků a dalších zainteresovaných subjektů nebudou vždy spolupracovat. Vykonatelnost uloženého trestu tak nikdy nedosáhne 100 %. Nejdůležitější je motivace klienta, kterou může jeho sociální okolí pouze podpořit. Přesto je v trestu OPP potenciál, kdy může tento alternativní trest být prospěšný pro společnost více než doposud. Tato trestněprávní sankce má v systému práva své opodstatněné místo a je nutné s ní do budoucna pracovat a zefektivňovat ji.

9 Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

- DERKS, J., a kol.: *Probace v Evropě*. Přeložil Žižka, J., 1. vydání, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002. 162 s. ISBN 80-7338-007-2.
- DISMAN, M.: *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vydání, Praha: Karolinum, 2000. 374 s. ISBN 80-246-0139-7.
- DOUBRAVOVÁ, D., a kol.: *Příručka pro probaci a mediaci*. 1. vydání, Praha: SPJ - Institut pro probaci a mediaci, 2001. 180 s. ISBN 80-902998-0-6.
- FENYK, J., a kol.: *Trestní právo procesní*. 1. vydání, Praha: ASPI, 2008. 822 s. ISBN 978-80-7357-348-5.
- HOLÁ, L.: *Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů*. 1. vydání, Praha: Grada, 2003. 190 s. ISBN 80-247-0467-6.
- RISKIN, L.; ARNOLD, T.; KEATING, M.: *Mediace, aneb, Jak řešit konflikty*. 1. vydání, Praha: Palata, 1997. 126 s. ISBN 80-901710-6-0.
- SKUTIL, M.: *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. 1. vydání, Praha: Portál, 2011. 256 s. ISBN 978-80-7367-778-7.
- SOTOLÁŘ, A., a kol.: *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. 992 s. ISBN 978-80-7400-350-9.
- SOTOLÁŘ, A.: *Právní rámec alternativního řešení trestních věcí*. Praha: Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti České republiky, 2001. Příručky Ministerstva spravedlnosti ČR, 607 s. ISBN nemá.
- SOTOLÁŘ, A.; ŠÁMAL, P.; PÚRY, F.: *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. 468 s. ISBN 80-7179-350-7.
- SVOBODA, I.: *Úvod do studia Mediace a probace*. 1. vydání, Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2005. 118 s. ISBN 80-7318-261-0.
- ŠTERN, P.; OUŘEDNÍČKOVÁ, L.; DOUBRAVOVÁ, D.: *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. 1. vydání, Praha: Portál, 2010. 212 s. ISBN 978-80-7367-757-2.

- TOMÁŠEK, J.; DIBLÍKOVÁ, S.; SCHEINOST, M.: *Probace jako efektivní nástroj snižování recidivy*. 1. vydání, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). 181 s. ISBN 978-80-7338-163-9.
- VANTUCH, P.: *Trestní zákoník s komentářem*: 1. vydání, Olomouc: ANAG, 2011. 1368 s. ISBN 978-80-7263-677-8.
- VĚTROVEC, V.: *Zákon o mediaci a probaci: komentář*. 1. vydání, Praha: Eurolex Bohemia, 2002. Komentované zákony (Eurolex Bohemia). 120 s. ISBN 80-86432-32-7.
- WHITEHEAD, P.: *Exploring modern probation: social theory and organisational complexity*. 3rd ed., Portland, OR: Policy, 2010. 200 pages. ISBN 9781847423481.
- ŽATECKÁ, E.: *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. 1. vydání, Ostrava: Key Publishing, 2007. 136 s. ISBN 978-80-87071-55-7.

Právní předpisy

- Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje

- Sněmovní tisk 503. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2017-02-22]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&T=503>

Zdroje poskytnuté střediskem PMS v Táboře

- *Metodický standard činnosti PMS v oblasti trestu OPP*. Praha: Probační a mediační služba ČR, 2003.
- *Metodický standard PMS: Probace*. Praha: Probační a mediační služba, 2016.
- *Metodický standard PMS: trest OPP*. Praha: Probační a mediační služba, 2016.
- *Usnesení o nařízení trestu OPP*. Tábor: Okresní soud v Táboře, 2016.

10 Seznam citací

§ 14 odst. 2 zák. č. 40/2009 Sb.	28
§ 3 odst. 1 zák. č. 257/2000 Sb.	16
§ 340b odst. 1 zák. č. 141/1961 Sb.	23
§ 4 odst. 1 zák. č. 257/2000 Sb.	18
§ 48 odst. 4 zák. č. 40/2009 Sb.	29
§ 49 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb.	24
§ 52 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb.	26
§ 6 odst. 2,3 zák. č. 257/2000 Sb.	17
§ 60 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb.	21
§ 60 odst. 4 zák. č. 40/2009 Sb.	22
§ 62 odst. 3 zák. č. 40/2009 Sb.	27
§ 65 odst. 2 zák. č. 40/2009 Sb.	38
§ 67, 68 odst. 1,2 zák. č. 40/2009 Sb.	23
§ 68 odst. 1-5 zák. č. 40/2009 Sb.	39
<i>Metodický standard činnosti PMS v oblasti trestu OPP</i> . Praha: Probační a mediační služba ČR, 2003. str. 4.	34
<i>Metodický standard činnosti PMS v oblasti trestu OPP</i> . Praha: Probační a mediační služba ČR, 2003. str. 5.	34
<i>Metodický standard činnosti PMS v oblasti trestu OPP</i> . Praha: Probační a mediační služba ČR, 2003. str. 5.	36
<i>Metodický standard činnosti PMS v oblasti trestu OPP</i> . Praha: Probační a mediační služba ČR, 2003. str. 9.	37
<i>Metodický standard PMS: Probace</i> . Praha: Probační a mediační služba, 2016. str. 6.	24
<i>Metodický standard PMS: Probace</i> . Praha: Probační a mediační služba, 2016. str. 23.	25
RISKIN, L.; ARNOLD, T.; KEATING, M.: <i>Mediace, aneb, Jak řešit konflikty</i> . Praha: Palata, 1997. ISBN 80-901710-6-0. str. 10.	19
Sněmovní tisk 503. <i>Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky</i> [online]. [cit. 2017-02-22]. Dostupné z: http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&T=503	41
SOTOLÁŘ, A., a kol.: <i>Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář</i> . Praha: C. H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-350-9. str. 281.	39
SOTOLÁŘ, A.: <i>Právní rámec alternativního řešení trestních věcí</i> . Praha: Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti České republiky, 2001. Příručky Ministerstva spravedlnosti ČR. ISBN nemá. str. 191.	21
SOTOLÁŘ, A.; ŠÁMAL, P.; PÚRY, F.: <i>Alternativní řešení trestních věcí v praxi</i> . Praha: C.H. Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7. str. 12.	18
SOTOLÁŘ, A.; ŠÁMAL, P.; PÚRY, F.: <i>Alternativní řešení trestních věcí v praxi</i> . Praha: C.H. Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7. str. 231.	33

SVOBODA, I.: <i>Úvod do studia Mediacce a probace</i> . Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2005. ISBN 80-7318-261-0. str. 36.	20
ŠTERN, P.; OUŘEDNÍČKOVÁ, L.; DOUBRAVOVÁ, D.: <i>Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů</i> . Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2. str. 9.	16
ŠTERN, P.; OUŘEDNÍČKOVÁ, L.; DOUBRAVOVÁ, D.: <i>Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů</i> . Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2. str. 157.	22
ŠTERN, P.; OUŘEDNÍČKOVÁ, L.; DOUBRAVOVÁ, D.: <i>Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů</i> . Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2. str. 95.	27
ŠTERN, P.; OUŘEDNÍČKOVÁ, L.; DOUBRAVOVÁ, D.: <i>Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů</i> . Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2. str. 92.	30
ŠTERN, P.; OUŘEDNÍČKOVÁ, L.; DOUBRAVOVÁ, D.: <i>Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů</i> . Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2. str. 45.	32
ŠTERN, P.; OUŘEDNÍČKOVÁ, L.; DOUBRAVOVÁ, D.: <i>Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů</i> . Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2. str. 93.	37
<i>Usnesení o nařízení trestu OPP</i> . Tábor: Okresní soud v Táboře, 2016. str. 2.	36
VANTUCH, P.: <i>Trestní zákoník s komentářem</i> . Olomouc: ANAG, 2011. ISBN 978-80-7263-677-8. str. 221.	36
ŽATECKÁ, E.: <i>Postavení a úkoly Probační a mediační služby</i> . Ostrava: Key Publishing, 2007. ISBN 978-80-87071-55-7. str. 11.	17
ŽATECKÁ, E.: <i>Postavení a úkoly Probační a mediační služby</i> . Ostrava: Key Publishing, 2007. ISBN 978-80-87071-55-7. str. 82.	27

11 Seznam grafů

Graf 1 – Uložené tresty OPP na středisku PMS Tábor v letech 2010 – 2014	42
Graf 2 – Uložené tresty OPP v Jihočeském soudním kraji v letech 2010 – 2014	43
Graf 3 – Vykonané tresty OPP na středisku PMS Tábor v letech 2010 – 2014	44
Graf 4 – Vykonané tresty OPP v Jihočeském soudním kraji v letech 2010 – 2014	45
Graf 5 – Amnestované OPP na středisku PMS Tábor v letech 2010 – 2014	46
Graf 6 – Amnestované OPP v Jihočeském soudním kraji v letech 2010 – 2014	46

12 Seznam příloh

Příloha 1 – Poučení o výkonu trestu OPP	78
Příloha 2 – Stanovisko k uložení trestu OPP – obviněný	80
Příloha 3 – Stanovisko k uložení trestu OPP – PMS	81
Příloha 4 – Pozvánka na konzultaci	84
Příloha 5 – Podklad pro nařízení trestu OPP	85
Příloha 6 – Dohoda o realizaci výkonu trestu OPP, harmonogram a hodnocení výkonu trestu OPP	87
Příloha 7 – Výzva	91
Příloha 8 – Zpráva o průběhu výkonu trestu OPP	92
Příloha 9 – Návrh na přeměnu trestu OPP.....	94
Příloha 10 – Závěrečná zpráva o výkonu trestu OPP	95

Naše č.j.:

Počet listů: ...

Počet příloh: ...

POUČENÍ O PODMÍNKÁCH VÝKONU TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Podle § 65 zákona č. 40/2009 Sb. (trestní zákoník) trest obecně prospěšných prací spočívá ve Vaší povinnosti vykonat obecně prospěšné práce (dále OPP) osobně a bezplatně ve svém volném čase ve lhůtě, uvedené v usnesení soudu o nařízení výkonu trestu OPP. Pokud v usnesení není lhůta uvedena, řídí se § 65 odst. 1 trestního zákoníku.

V rámci výkonu trestu OPP jste povinen:

- poskytnout probačnímu úředníkovi/asistentovi (dále probačnímu pracovníkovi) veškerou potřebnou součinnost;
- přijít do 14 dnů od oznámení rozhodnutí soudu o druhu a místě výkonu OPP na středisko Probační a mediační služby za účelem dalšího projednání podmínek výkonu trestu OPP;
- přijít v den stanovený probačním pracovníkem k poskytovateli, kde budete OPP vykonávat, a uzavřít s ním dohodu o realizaci výkonu trestu OPP a domluvit harmonogram výkonu trestu OPP;
- vykonávat OPP osobně a bezplatně, v souladu s dohodou uzavřenou s poskytovatelem a podle stanoveného harmonogramu, nejpozději však do konce lhůty určené pro výkon trestu OPP,
- informovat probačního pracovníka o všech okolnostech, které by Vám bránily OPP vykonávat (nemoc, služební cesta, úraz apod.) a tyto doložit;
- plnit **přiměřené povinnosti a dodržovat přiměřená omezení, pokud Vám byla soudem uložena**, včetně povinnosti náhrady škody a nákladů trestního řízení;
- udržovat dohodnutý kontakt s probačním pracovníkem;
- informovat probačního pracovníka o každé změně místa pobytu, aktuálním telefonním kontaktu, o zřízení/zrušení datové schránky, zaměstnání, příp. studijních poměrech a dokládat sdělené informace;
- vést řádný život, tj. dodržovat právní řád, plnit si své povinnosti vůči státu a společnosti, (např. vyživovací povinnost), nezneužívat svých práv, nenarušovat občanské soužití, nedopouštět se přestupků, jiných deliktů a trestných činů.

Jestliže v době od odsouzení do skončení výkonu trestu OPP nepovedete řádný život, budete se vyhýbat nástupu trestu, bez závažného důvodu porušíte sjednané podmínky výkonu trestu OPP, budete jinak mařit výkon tohoto trestu anebo zaviněně nebudete ve stanovené době (určené dohodou s poskytovatelem OPP) vykonávat uložený trest, může soud přeměnit, a to i během doby stanovené pro jeho výkon, trest OPP nebo jeho zbytek v:

- a) trest odnětí svobody, přičemž každá i jen započatá jedna hodina nevykonaného trestu OPP se počítá za jeden den odnětí svobody (§ 65 odst. 2 trestního zákoníku),
- b) trest domácího vězení, přičemž každá i jen započatá jedna hodina nevykonaného trestu OPP se počítá za jeden den domácího vězení (§ 65 odst. 2 trestního zákoníku),

- c) **peněžitý trest a pro případ, že by ve stanovené lhůtě nebyl tento trest vykonán, určí náhradní trest odnětí svobody (§ 65 odst. 2 trestního zákoníku).**

Probační pracovník je v rámci zajištění výkonu trestu OPP oprávněn:

- provádět namátkové kontroly výkonu trestu OPP (ve spolupráci s poskytovatelem);
- kontrolovat, zda vedete řádný život a plníte přiměřená omezení, přiměřené povinnosti uložené soudem, a to v případě potřeby i ve spolupráci s Policií ČR (např. ověření informací);
- opatřovat v souladu se zákonem č. 257/2000 Sb., o PMS, a zákonem 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, další potřebné informace o Vás z jiných zdrojů (např. od orgánů státní správy a samosprávy, orgánů činných v trestním řízení a jiných institucí), a to zejména pokud je sám nedoložíte;
- prověřovat důvody porušení trestu,
- informovat bezodkladně příslušný soud o porušení podmínek trestu OPP, včetně skutečnosti, že neplníte uložené povinnosti, nebo bez závažného důvodu porušujete sjednané podmínky výkonu trestu OPP, zaviněně nevykonáváte ve stanovené době uložený trest nebo jinak maříte výkon tohoto trestu. Tyto okolnosti sdělí soudu prostřednictvím probačního pracovníka také poskytovatel, u kterého trest OPP vykonáváte;
- poskytovat informace orgánům činným v trestním řízení o průběhu výkonu trestu i v jiných trestních věcech týkajících se vaší osoby;
- kontaktovat poškozeného, nabídnout mu základní právní poradenství a pomoc v činnostech směřujících k náhradě škody způsobené trestným činem a informovat soud o způsobu náhrady škody poškozenému (zda škoda byla či nebyla uhrazena, zda byla uzavřena dohoda o její náhradě apod.).

Během výkonu trestu se můžete na probačního pracovníka obracet s žádostí o spolupráci při řešení aktuálních obtížných situací, které mohou mít negativní vliv na průběh trestu.

Další informace o trestu OPP:

- do doby výkonu trestu OPP se nezapočítává doba, po kterou nemůže pachatel trest OPP vykonávat pro zdravotní nebo zákonné překážky (§ 65 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku);
- výjimečně může soud vzhledem k okolnostem případu a osobě pachatele ponechat trest OPP v platnosti nebo prodloužit dobu výkonu tohoto trestu až o 6 měsíců, i když odsouzený zavdal příčiny k přeměně trestu a stanovit nad ním dohled, uložit mu dosud neuložená přiměřená omezení či povinnosti (§ 65 odst. 3 trestního zákoníku);
- o odkladu, přerušení a upuštění od výkonu trestu rozhoduje předseda senátu (§§ 339 – 340 a) zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu) a to pouze ze zákonem vymezených důvodů: o odkladu a přerušení výkonu trestu OPP z důvodu přechodného zhoršení zdravotního stavu, u těhotné ženy a matky novorozенého dítěte, z jiných důležitých důvodů (např. při povolání k výkonu činné vojenské služby) a o upuštění od výkonu trestu pouze z důvodu změny zdravotního stavu dlouhodobě bránícího výkonu trestu OPP;
- na pachatele, kterému byl uložen trest OPP, se hledí, jako by nebyl odsouzen, jakmile byl trest vykonán nebo bylo o výkonu trestu nebo jeho zbytku pravomocně upuštěno (§ 65 odst. 4 trestního zákoníku).

.....

Příloha 2 – Stanovisko k uložení trestu OPP – obviněný

Vaše sp.zn.:

Naše č.j.:

Počet listů: ...

Počet příloh: ...

Státní zastupitelství v / Okresní soud v T

.....

STANOVISKO OBVINĚNÉHO K ULOŽENÍ TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ

Jméno a příjmení:	
Datum narození:	
Trvalé bydliště:	,
Kontaktní a doručovací adresa:	,

Potvrzuji, že jsem byl probačním pracovníkem poučen o podmínkách výkonu trestu obecně prospěšných prací a o svém právu vyjádřit se k jeho případnému uložení dle § 64 zákona č. 40/2009 Sb. (trestního zákoníku).

Prohlašuji, že:

- mně k dnešnímu dni nejsou známa žádná zdravotní omezení, která by mi bránila ve výkonu trestu obecně prospěšných prací;
- pokud mi tento trest bude rozhodnutím soudu uložen, budu jej řádně vykonávat dle dohodnutého časového harmonogramu;
- mé stanovisko k případnému uložení trestu obecně prospěšných prací ve smyslu § 64 trestního zákoníku je **kladné**.

Prohlašuji, že mé stanovisko k případnému uložení trestu obecně prospěšných prací ve smyslu § 64 trestního zákoníku je záporné, a to z důvodu:

Příloha 3 – Stanovisko k uložení trestu OPP - PMS

Vaše sp.zn.:

Naše č.j.:

Počet listů: ...

Počet příloh: ...

Státní zastupitelství v Okresní soud v T

.....

**STANOVISKO PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBY K ULOŽENÍ TRESTU OBECNĚ
PROSPĚŠNÝCH PRACÍ**

Jméno a příjmení:
Datum narození:
Trvalé bydliště:	,
Kontaktní a doručovací adresa:	,

1. PRŮBĚH SPOLUPRÁCE

Informace o:

- způsobu navázání kontaktu pachatele s PMS;
- zda byl pachatel již někdy v evidenci PMS, za jakým účelem a s jakým výsledkem;
- stručný a věcný popis průběhu spolupráce, jak se choval v průběhu kontaktu s probačním pracovníkem, jak by zodpovědný k plnění dojednaných úkolů;
- jak se stavěl k možnosti uložení trestu, zda svůj postoj v průběhu spolupráce někdy změnil a jak;
- informace o tom, zda byl již někdy v evidenci PMS, za jakým účelem a s jakým výsledkem;
- tom, zda probační pracovník spolupracoval s dalšími osobami, s kým bylo jednáno, jakým způsobem, jaký vyplynul závěr (návštěva bydliště);
- z jakých zdrojů provedl probační pracovník objektivizaci získaných informací, jaké informace takto objektivizoval a s jakým výsledkem.

2. OSOBNÍ A SOCIÁLNÍ POMERY OBVINĚNÉHO

(Ve vztahu k možnosti uložení trestu OPP)

Rodina a sociální vztahy

Informace o tom:

- s kým a kde žije;
- soc. prostředí, ve kterém žije;
- jaké má závazky (dětí, vyživovací povinnost, péče o svěřenou osobu).

Zaměstnání a finanční situace

Údaje o tom:

- jaké je současné zaměstnání pachatele, zda a kde pracuje, zda je nezaměstnaný a zda je/není v evidenci UP, další zdroje příjmů (dávky apod.);
- jaké časové závazky vyplývají z výkonu jeho povolání, jakou má pracovní dobu, zda jezdí za prací mimo domov a v případě, že ano, kdy a jak často;
- jaké má případně další pracovní povinnosti jinde než u svého zaměstnavatele, zda má nějaké brigády, pravidelné pracovní nebo zájmové aktivity mimo domov atd.;
- zadluženost;
- plány/závazky týkající se práce nebo vzdělávání (např. nástup do rekvalifikací, studia atd.) v nejbližší budoucnosti.

Závislostní chování a specifika osobnosti pachatele

Informace o:

- vztahu pachatele k alkoholu, drogám, gamblingu nebo jinému závislostnímu chování;
- charakteru, historii problémového užívání/chování;
- druhu OPL nebo chování, počátek užívání/chování, četnost, způsob užívání, délku problémy působícího užívání/chování, absolvování léčby;
- rizicích vyplývajících z osobnosti pachatele-specifický životní styl, nerespektování norem autorit, psychické onemocnění, nedisciplinovanost, zjevná agrese, násilné uspokojování vlastních potřeb, manipulace s druhými, vyhledávání rizikových míst, osob a situací, neschopnost jasného a racionálního uvažování atd.

3. ŘEŠENÍ NÁSLEDKŮ TRESTNÉHO ČINU

Postoj pachatele:

- náhled na trestnou činnost (zda je pachatel schopen nahlédnout na příčiny trestné činnosti a na vzniklé následky);
- přijetí odpovědnosti za následky trestné činnosti (přijetí viny);
- postoj k oběti a způsobem následkům (jak chce způsobenou škodu hradit nebo jinak odčinit, kontakt s obětí, vztah k oběti);
- motivace ke změně, (zda a jak konkrétně je obviněný motivován a připraven podrobit se povinnostem stanoveným v souvislosti s případným propuštěním).

Spolupráce s obětí:

- zda a s jakým výsledkem byla ze strany PMS kontaktována oběť nebo poškozená organizace;
- jaké je zjištěné stanovisko oběti nebo poškozené organizace k náhradě vzniklé škody;
- jaké jsou další potřeby oběti;
- popis a výsledky způsobu řešení vzniklé újmy (dohoda o náhradě škody, mediace ap.).

4. STANOVISKO PMS

Souhrnná analýza rizik a potřeb

- zhodnocení míry rizika recidivy, újmy a především selhání vyplývající z trestní minulosti klienta a předchozí spolupráce s PMS;
- zhodnocení míry rizika recidivy, újmy a především selhání vyplývající z dynamických faktorů;
- komu a za jakých okolností hrozí újma;
- jak klient svým přístupem tato rizika zvyšuje či snižuje (spolupráce, motivace, sebereflexe);
- umístitelnost klienta a rizika vyplývající ze spolupráce s poskytovatelem a získáním místa pro výkon.

Stanovisko a návrhy opatření k ošetření zjištěných rizik např. uložení přiměřených povinností a omezení, zprostředkování mediace, možnost zařazení obviněného do programu + uvedení možnosti konkrétního poskytovatele tohoto programu.

Přílohy:

Stanovisko obviněného

Způsob seznámení se zprávou:

Podpis obviněného:

Podpis poškozeného:

Zpráva byla obviněnému zaslána dne

Příloha 4 – Pozvánka na konzultaci

Naše č.j.:

Počet listů: ...
Počet příloh: ...

Jméno a příjmení Adresa
Ulice
Psc Místo

.....

POZVÁNKA NA KONZULTACI

Pane,

rozhodnutím, které vydal Okresní soud v ze dne sp. zn. , které nabylo právní moci dne, Vám byl uložen **trest obecně prospěšných prací**.

Vyzývám Vás proto, abyste se dostavil

dne v hodin

na středisko PMS - , .

Účelem konzultace bude zjištění aktuálních informací k Vaší osobě a k Vaší aktuální životní situaci a projednání

Vaše účast na jednání je povinná.

Na jednání si vezměte

S pozdravem

Příloha 5 – Podklad pro nařízení trestu OPP

Vaše sp.zn.:

Naše č.j.:

Okresní soud v T

Počet listů: ...

Počet příloh: ...

.....

PODKLAD PRO NAŘÍZENÍ TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ

Jméno a příjmení:
Datum narození:
Trvalé bydliště:	,
Aktuální kontaktní adresa a telefonní číslo:	,
Projednané místo výkonu trestu:
Kontaktní osoba poskytovatele a kontakt na ní:
Druh práce, kterou bude odsouzený vykonávat:

Výměra trestu: hodin

Časové možnosti odsouzeného, včetně možného nástupu výkonu:

je potřeba uvést zdůvodnění případného návrhu časového odkladu nařízení trestu a doložení těchto důvodů – např. úprava zaměstnání, změny studia, potřeba absolvovat/dokončit léčbu, provedení plánovaného lékařského výkonu, potřeba dořešení překážek v osobním životě, apod.

Nařízení trestu je možné od:

Je potřeba uvést zdůvodnění případného návrhu časového odkladu nařízení trestu a doložení těchto důvodů – např. úprava zaměstnání, změny studia, potřeba absolvovat/dokončit léčbu, provedení plánovaného lékařského výkonu, potřeba dořešení překážek v osobním životě, apod.

Další zjištěné informace:

Další informace vč. pracovních zkušeností a změn ve zdravotním stavu.

Způsob plnění soudem uložených přiměřených povinností či omezení:

Dojednaný způsob plnění uložených povinností (co, jak, jakým způsobem bude ověřováno).

Podpisem stvrzuji, že

- jsem byl poučen o zákonných podmínkách výkonu trestu obecně prospěšných prací,
- dostavím se na středisko Probační a mediační služby do 14 dní ode dne doručení usnesení o nařízení trestu obecně prospěšných prací,
- při výkonu trestu poskytnu veškerou potřebnou součinnost jak poskytovateli, tak probačnímu úředníkovi/asistentovi.

Příloha 6 – Dohoda o realizaci výkonu trestu OPP, harmonogram a hodnocení výkonu trestu OPP

DOHODA O REALIZACI VÝKONU TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ

Na základě usnesení Okresního soudu v sp. zn. ... o nařízení výkonu trestu obecně prospěšných prací (ve výměře hodin) ze dne ... se

Jméno a příjmení: (dále jen „odsouzený“)

Datum narození:

Bytem: ,

a

poskytovatel místa pro výkon trestu obecně prospěšných prací

název: (dále jen „poskytovatel“)

sídlo:

zastoupený.....

dohodli na výkonu trestu obecně prospěšných prací takto:

I.

Odsouzený zahájí výkon trestu obecně prospěšných prací (dále jen OPP) dne a práce budou dokončeny nejpozději do dohodnutého termínu, tedy dne (doba trvání nesmí překročit lhůtu stanovenou usnesením o nařízení výkonu trestu OPP).

II.

Poskytovatel místa výkonu trestu OPP **poučil odsouzeného o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a požární ochraně** v rozsahu daném příslušnými právními předpisy pro dohodnutý druh práce a učinil o tom písemný záznam, podepsaný odsouzeným, který je přílohou této dohody.

V případě potřeby poskytovatel místa výkonu trestu OPP předá proti podpisu odsouzenému kromě náradí a pracovních pomůcek také ochranné pracovní pomůcky. Odsouzený se zavazuje řádně je používat a vrátit po skončení zadané práce. V případě jejich ztráty nebo svévolného poškození je povinen je nahradit, jinak mu nebude umožněno pokračovat ve výkonu trestu OPP.

V případě, že odsouzený způsobí škodu v přímé souvislosti s výkonem trestu OPP na majetku poskytovatele nebo na majetku třetí osoby odpovídá za vzniklou škodu podle obecných právních předpisů dle zákona č. 89/2012 Sb. (občanský zákoník).

III.

Harmonogram výkonu trestu OPP je zpracován na základě potřeb poskytovatele místa výkonu a dle časových možností odsouzeného. Odsouzený se na jeho vypracování podílí a dohodnuté termíny jsou pro ni závazné.

Odsouzený bere na vědomí, že pokud se bez omluvy opakovaně nedostaví ve sjednaném termínu, může být tato dohoda ze strany poskytovatele místa výkonu zrušena ještě před jejím ukončením.

IV.

Odsouzený bere na vědomí poučení, že je povinen provádět určené práce osobně, bezplatně, a že poskytovatel místa výkonu trestu OPP bude hlásit Probační a mediační službě – v intervalu min. 1x za 2 měsíce počet odpracovaných hodin, neprodleně pak datum ukončení výkonu trestu či veškerá neplnění dohodnutých podmínek výkonu trestu OPP, zejména jestliže určené práce nejsou bez závažného důvodu prováděny vůbec, nebo nejsou prováděny ve stanovené době nebo kvalitě.

Po ukončení výkonu trestu OPP bude kopie této dohody zaslána místně příslušnému středisku PMS.

.....

podpis odpovědného zástupce + razítko organizace

HODNOCENÍ VÝKONU TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ

Výkon trestu obecně prospěšných prací byl ukončen dne

Celkem bylo na určené práci odpracováno hodin.

Tím **byl/nebyl** splněn výkon trestu obecně prospěšných prací.

Celkové zhodnocení trestu OPP

.....

Oznámeno Probační a mediační službě – dne

podpis odpovědného zástupce + razítko organizace

Příloha 7 – Výzva

Naše č.j.:

Počet listů: ...
Počet příloh: ...

Jméno a příjmení Adresa
Ulice
Psc Místo

.....

VÝZVA

Pane,

rozhodnutím, které vydal Okresní soud v dne, sp. zn., které nabylo právní moci dne, Vám byl uložen trest obecně prospěšných prací ve výměře ... hodin.

Tento trest Vám byl usnesením téhož soudu ze dne nařízen vykonat pro

Běžnou kontrolou trestu bylo zjištěno, že trest řádně nevykonáváte, neplníte uzavřený harmonogram prací a máte odpracováno pouze ... hodin.

Důrazně Vás vyzývám, abyste se ihned dostavil na určené místo výkonu trestu a začal trest obecně prospěšných prací řádně vykonávat. Tato skutečnost bude do 14 dnů ověřena.

Zároveň Vás upozorňuji, že pokud se i nadále budete výkonu trestu vyhýbat a nebudete jej řádně vykonávat, podám soudu návrh na přeměnu zbytku trestu obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody. Ve Vašem případě se jedná o dnů odnětí svobody.

V případě, že máte závažné důvody, které Vám brání trest obecně prospěšných prací vykonávat, kontaktujte mne ihned na tel:

Příloha 8 – Zpráva o průběhu výkonu trestu OPP

Vaše sp.zn.:

Naše č.j.:

Počet listů: ...

Počet příloh: ...

Okresní soud v T

.....

ZPRÁVA O PRŮBĚHU VÝKONU TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ

Jméno a příjmení
Datum narození:
Trvalé bydliště:	,
Kontaktní a doručovací adresa:	,

1. PRŮBĚH VÝKONU ULOŽENÉHO TRESTU V OBDOBÍ OD DO

Uvedte počet odpracovaných hodin, provedených kontrol, chování klienta a plnění podmínek výkonu trestu z jeho strany.

2. PLNĚNÍ ULOŽENÝCH POVINNOSTÍ A OMEZENÍ

Informace o plnění soudem uložených přiměřených povinností a omezení ve sledovaném období, konkretizace případného neplnění + způsob řešení této situace ze strany PMS.

3. ZHODNOCENÍ PLNĚNÍ PODMÍNEK VÝKONU TRESTU

Stručné zhodnocení průběhu výkonu trestu a to z hlediska, zda trest plní nebo neplní svůj účel, jaká hrozí rizika a jak je lze ošetřit.

Přílohy:

Harmonogram výkonu trestu

Dohoda o realizaci výkonu trestu

Způsob seznámení se zprávou:

Podpis odsouzeného:

||

Zpráva byla odsouzenému zaslána dne:

Příloha 9 – Návrh na přeměnu trestu OPP

Vaše sp.zn.:

Naše č.j.:

Počet listů: ...

Počet příloh: ...

Okresní soud v T

.....

DŮLEŽITÉ!

NÁVRH PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBY NA PŘEMĚNU TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ NA TREST ODNĚTÍ SVOBODY / TREST DOMÁCÍHO VĚZENÍ / PENĚŽITÝ TREST

....., nar., bytem, byl rozhodnutím Okresní soud v T ze dne, sp. zn. odsouzen k trestu obecně prospěšných prací. Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne

Usnesením ze dne byl trest nařízen odpracovat pro

Odsouzený s faktickým výkonem uloženého trestu nikdy nezapočal / odpracoval pouze, naposledy pracoval dne K projednání vzniklé situace byl pozván dne K jednání se však nedostavil. Na písemné výzvy k nástupu výkonu trestu obecně prospěšných prací ze dne nereagoval ani přes upozornění o možné přeměně trestu.

Ve svém návrhu vycházím z ustanovení § 65 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb. (trestní zákoník), podle něhož soud přemění trest obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody / trest domácího vězení / na peněžitý trest, jestliže pachatel v době od odsouzení do skončení výkonu trestu obecně prospěšných prací **nevede řádný život, vyhýbá se nástupu výkonu trestu, bez závažného důvodu poruší sjednané podmínky výkonu trestu obecně prospěšných prací**, jinak maří výkon tohoto trestu nebo zaviněně nevykonává ve stanovené době uložený trest.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem

n a v r h u j i ,

aby Okresní soud v T rozhodl, že se podle § 65 odst. 2 trestního zákoníku za použití § 340b odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. (trestní řád) přeměňuje odsouzenému nevykonaný trest obecně prospěšných prací z rozsudku Okresní soud v T ze dne, sp. zn. na trest odnětí svobody / trest domácího vězení / peněžitý trest.

Žádám Vás tímto o vyznění o dalším postupu ve věci.

Přílohy:

Stránka 1 z 1

Příloha 10 – Závěrečná zpráva o výkonu trestu OPP

Vaše sp.zn.:
Naše č.j.:

Počet listů: ...
Počet příloh: ...

Okresní soud v T

.....

**ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA O PRŮBĚHU VÝKONU TRESTU OBECNĚ
PROSPĚŠNÝCH PRACÍ**

Jméno a příjmení
Datum narození:
Trvalé bydliště:	,
Kontaktní a doručovací adresa:	,

1. PRŮBĚH VÝKONU ULOŽENÉHO TRESTU

Den vykonání trestu OPP a počet celkově odpracovaných hodin, příp. další informace o průběhu výkonu trestu.

2. PLNĚNÍ ULOŽENÝCH POVINNOSTÍ A OMEZENÍ

Informace o plnění soudem uložených přiměřených povinností a omezení v průběhu celého výkonu trestu, (konkretizace případného neplnění + způsob řešení této situace ze strany PMS).

3. ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ PLNĚNÍ PODMÍNEK VÝKONU TRESTU

Stručné zhodnocení u výkonu trestu a to z hlediska, zda trest splnil / nesplnil svůj účel, jaká rizika přetrvávají a jak je lze ošetřit.

Přílohy:

Harmonogram výkonu trestu

Dohoda o realizaci výkonu trestu

Způsob seznámení se zprávou:

Podpis odsouzeného:

||

Zpráva byla odsouzenému zaslána dne: